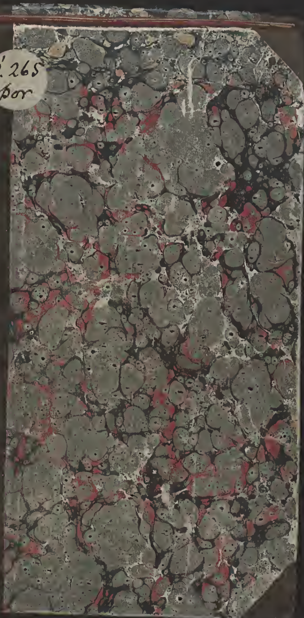

Su rietta Con-firmatio / sem i Fyrstuñe hefur i Kristelegre Kirkiu tijdkud vered.

Og nu er vpp aptur teken og vid Magt halldenn i Lande Saxen / og annarstadar þar sem er hreinn og klær Euangelij Lærdomur.

Saman lesen og teken vt af

þeirre Saxuerskre Kirkiu Agenda / edur Ordinātiu / Gudz Orde til frāmgangs og Vngdomenum til gagns i Hola Stigte.

Af

Gudbrande Thorlaks syne.

Lated Børnen koma til mijn og bañed þeim þad ecke / Þuiad þuilijkra er HimnaRijke / Matth. xix.

Hvad hrædileg ~~[illegible]~~ syndin
hefur j. Rit

1 **Höggorm:** Syrach. 21
flyd þu syndina so sem einn höggorm
þuiat ef þu kemur nær henne þa stinger
hun þig: hennar tennur eru [illegible]
tenn og deyda Manninn

2 **Elldi:** Job 31. hordomur er einn
elldur. sem eydir og fordiarf

3 **Vindi** Esa 64. Vorar syndir
feykia oss burt sem
vindur

Suerdi Syrach 21
Ein sierhuer synd er sem
tuíeggiad suerd: og saar þess
kann einginn Madur ad græda

byrdi psal 38: Minar syndir
ganga yfer mitt hofud
so sem ein þung byrdi:

Job 29 ~~[illegible]~~ **Snioru** [illegible] Vondur

TJl ad grodursetia Einn hreinan Kristelegan Lærdom/ og hn̄ vid Magt ad hallda/ z ad venia z styrkia Folked til sañrar Gudhrædslu/ godrar Dygdar/og gudlegrar Sidsem dar/þa er nytsamlegt z miøg naudsyn=legt/ad Meñ vpp byrie og a fætur reise þa gømlu og Kristelegu Ceremoniu/z þann Sid sem i Fyrstuñe i Vpphafe Kristendomsins epter Postulañá Tijd/ var jdkadur z tydkadur/þad kolludu þr Confirmationem/ Hier hia oss var þad kallad Ferming. Þessare Ceremoniu var so hattad/ Ad þeir sem i fyrsta siñ skylldu medtakast til þess Heilaga Sa=cramentis/þeir skylldu openberlega adr medkieña þeirra Truarjatning / og adr Høfudgreiner kristelegs Lærdoms sem stuttlega eru jnne bundnar i þeim Heilaga Catechismo. Til þessarar yf erheyrslu toku þr þau Børn sm̄ voru x. vetra/ xij. xiiij. edur xv. Og lietu þau

 lesa/

lesa openberlega i Kirkiu Søfnudenn
sijn Kristeleg Frœde/ þn Heilaga Cate
chismum / med ødrum fleire Greinum
Kristelegs Lærdoms/ z lietu þau repete
ra edur endurnya þa losun z þad Heit
sem þeirra Gudfedginin giørt z losad
høfdu i Skijrnenē Gude Almattugum
huar med þau openberlega medkiendu
sijna Tru / z audsyndu sig fraskilda
ad vera i fra øllum Villu mønum / og
Heidingium/og hietu þar med ad blijfa
støduglega i Bœna akallē/z hlydneste
vid Gud og hans Bodord. Og epter
slijka Jatning og losun giørda / þa
voru þau teken til þess Heilaga Sacra-
mentis.

Med soddan Sid z Skickan/hefur
Vngdomurenn ordet vppuaktur til ad
læra þess betur þann kristelega Lærdom/
og þess betur ad þeckia Gud og vorn
Lausnara Jhesum Christum/ huar vti
ad komed er þ Eilijfa Lijf. Med þessu
hætte skiedur þad og eirnen/ad Børnen
med

med Alldrenum fa ad vaxa og þroast j Vÿsku og Naad bæde hia Gude z god um Mønnum / So sem skrifad stendur af þeim Heilaga Joh. Baptista / Ad hn̄ mz Alldrenum hafde vaxed j Anda z styrkuare ordet. Og vm soddā Børn sem þeirra Catechismus vel lært hafa/ og a Herran Christum trua/ þa talar Christus an efa/þa hān jafnar Barn enu vid þañ sem stærstur er i Himna-rÿke/og leggur þetta þar til/ad huør ed slÿkt eitt Barn medtekr j sÿnu Nafne/ hañ medtake Christum sialfan/ Enn huør hañ hneyxlar eitt af þessum smæ Børnum sem a hañ trua hønum være betra/ad hønum være søkt i Sio/ Siaed til/ seiger hañ/ad þier forsmaed ecke einn af þessum Smælingium / þuiad þeirra Einglar a Himnum /sia alltÿd Andlit mÿns Fødurs a Himnum.

Med soddan Sid og skickan/sem er ad yferheyra Børnonū openberlega j Kirkiuñe/þa verda bæde Forelldrañer / Aiñ. Gudfed-

Gudfedgenen/ Kieñemeñerner vppuakt er z til huatt'/ad vera Truer og jdner j þessu Efne sem er Vngdomenum ad kieña og vnderuïsa þeñañ Catechismû og ecke alleinasta þetta Børnenum ad kieña/helldur og sialfer betur z betur sig ad jdka/j søñu Guds Orde z Kriste legum Lærdome.

So hefur nu þesse Vïsa i Fyrstuñe vered i Guds Kirkne i þui nyia Testa mẽtenu/ad þau Børnen sem vng voru skïrd skylldu þ:' epter/ þa þau være kom en til Skilnings aara/ af Forelldrũum og Kieñefedrum sïnum yferheyrd verda j øllum Høfud greinum Kristelegs Lær doms/z sïdan þar epter sialf medkieña þeirra Tru openberlega j Kirkiuñe. Huar med og eirnen jafnframt skied hafa almeñelegar Bæner / og hafa so Børnen med Handaña vppaleggingũ og med Bergingu Heilags Sacrament is stadfest giørd vered. So lesum vier z eirnen ad Herran Christur sialfur hafe

Børnen

Børnen til ſijn tekeð / mz Handaña vppa leggingu og blidre Bleſſan þau confirmerat fermt z ſtadfeſt/ Math. xix Cap. So hafa og lijka þeir Heiløgu Forfedur og Patriarchar lagt Hendur yfer Børnen og bleſſað þau, ſo ſiñ vier leſum af Iacob.

Og ſialfur Herran Chriſtur þa hañ var xij. Aara/ var hañ hafdur til Muſterꝭ af ſijnum Forelldrum og mzkieñde þar openberlega ſijna Tru / og gaf ſo merkeleg og gudleg Andſuør vpp a Høfudgreiner Kriſtelegs lærdoms/ Ad aller þeir ſem hañ heyrdu/ þeir vndrudu/ ſt yfer hans Skilninge og Andſuørum/ Luc. ij.

Soddan Heilſuſamlegū Siduaña hefur Pauen i Rom vmbreytt / ſo ſem fleira odru/ til ogagns og Guds ſtygdar i Kriſtneñe/ z þar i ſtaden jñſett þa Ferming ſem huerge hefur Grunduoll i Ritningūñe/ ad ſmyria mz Oleo z Balſam/ pad ſamblandað kolludu þr Chriſ

ma/ og ſmurdu þat med Vngmeñen ʒ Eñenu/ ʒ Kroſſ/ med til ſettū Ordum/ løgdu ſijdan yfer Klut/og lietu mz Kiñ heſt i burtu fara. Soddā Ferming hiell du þeir og hallda eñ i Dag eitt Sacramentum/mykiu ædra og dyrmætara/ eñ ſialf Skijrnen er / huøria ſu Neilaga Þreñing hefur ʒñſett og ſkickad. Þeſſa Fermıng ʒ þiönuſtu matte eingen veita nema Byſkup/ſa ſem ſialfur var adur med ſømu Smyrſlum vel makadur og ſmurdur.

Nu hafa þeir i fyrſtuñe læted þeſſare Fermingu fylgia Examen og yfer hlydſlu vngdomſins/edr þra ſin fermd° voru/ſo ſem adur er vm talad. Eñ þa Mañaña ſetninga tok ad fiølga / og Guds Ord ʒ ſa hreine Poſtulaña Lærdomur var nidur kiæfdur/med onytſamlegum Ceremonium ʒ rongū Kieñingū þa lietu Meñ yferhlydſluna falla/ en bihielldu i ſtaden þeirre ſomre og fanytre Fermingu edur Smurningu.

Þa

Þa kom þar/ ad mørg Børn ennud usi fyrer jnnan x. xij. ar/ og þotte þui haskasamlegt Fermingar ad bijda/ þar hennar matte ecke missa man Saalar hans/ þar fyrer skickudu þeir þa so/ ad ferma skyllde Børn huørsu vng sem þau væru/ þuiad ei vissu Menn annad enn þesse Ferming og smurning være myklu ædre og krøptugre enn sialf Skijrnen.

Nu sijdan Euangelium kom i lios fyrer Gudz sierlega Nad z Myskun a þessum sijdustum Døgum/ þa hafa Lærefedur Kristnennar bæde þessa Ceremoniu Fermingarennar z fleire adrar aftekid/ sem aunguan Grunduøll hafa j Heilagre Ritningu/ Enn þo so ad Menn bijhallde þui sem Gudz Kristne ma verda til gagns/ og storrar nytsemdar/ sem er ein kristeleg openberleg Yferhlydsla/ Vngdomsins / Epter þui sem sa elldste Siduane vered hefur/ og nu er vm talad/ Og þesse yfer heyrsla edur Confirmatio / er tijdkud og jdkud i Saxlande

 og

og vijdar altarstadar / Þar sem Guds Ord og Lutheri Lærdomur er hreinn z klaar a þessu Deige vid Magt hallden.

Og med þui ad sa Almeñeske Fader eñ hefr gefed oss sitt Heilaga Euangelium/ so sem þeim/ þa get eg ei ad nøckur Gudlegur madur mæle hier a moie/ ad slijk Kristeleg Skickan takest hier j Lande vpp/ lijka so sem hun er i ødrum kristelegum Kirkium z Søfnudum.

Ei vil eg ad sinne klaga / yfer þeirre sarre Neyd og ohlydne/ sem flestur Almuge syner og synt hefur/ allt til þessa Dags/ ad læra þann heilaga Catechismum/ so ad aller Kiennemenn kalla sig þreytta vid gamallt Folk ad eiga/ Vell dur og sumum Elle/ enn sumum einsaallt Hirduleyse og ostleyse vid Gud og sijna Sal / Sumer kalla þetta (vppa Kalls) Barna lærdom/ so sem ad þetta hæfe ad kienna Børnum/ enn ecke gømlu Folke / og biker fyrer j / ad þeim er hier ad halldeð.

Nu mz þui ad marger Fromer Kieñe
meñ/sem Gud offast og Embætte sitt
stunda/hafa þessa Neyd z barattu jd-
uglega klagad/ rada og leidriettingar
a bedest/ huørnen slijkt Fafræde mætte
lagfærast/ so ad Guds Ord verde med
meira Auexte kient z predikad/ þa kañ
eg ei añad tækelegra Rad til ad finna
eñ þetta/ad vier tøkum Vngdomen fyr
er oss aluarlega og trulega/og þreyngiū
hønum til ad læra þeñañ Lærdom/so ad
med þui mote mætte þesse Lærdomur jñ
rætast hia Vngdomenum / og lijka þar
med aukast og eflast hia þeim elldre.

Samt sem adz hliota Prestarner ad
beriast vid þa gømlu/so sem þeir sia sier
føng og fære a / Og lata þa minsta
koste kuña/Truarjatningena/ Bodord
en/Fader vor / og þær Spurningar af
Sacramentønum badum. Og þeir sm̃
þetta vilia ecke læra / giefa þeim ecke
Sacramentum/ nema i Dauds tijd.

Eñ vm Vngdom ad tala/z þessum
Kristelega

Kristelega Lærdome / fram̄ vid han̄ ad koma / þar vill heyra til omak / þuiad þ vita aller huad herfelega þad tu geingr vm Kirkiusoknernar / allt epter þm̄ blin da Pauadome / ad sækia ecke Kirkiur nema an̄an̄ / þridia / fiorda huørn Sun̄u dag / og þo kiemur þa ei nema ein̄ fra Bæ / Børn z Vngmen̄e siallðā. Quad vill þad þa hialpa þo Prestur han̄ lese edur kien̄e Catechismum i Predikunar stolnum? Þar eru fæster edur ønguer vid / sem mest aliggur ad læra han̄. Sed dan Neyd verdunn vier ad klaga fyrer Almattugum Gude / ef ad Veralldlegt Valld vill þar ecke til hlutast / og þeim Ofid af koma / med oss.

Þar næst þa þrra Børn eru / x. xij. edur xiij. Vetra / Þa kun̄a þau eckert edur lijted i þessū Høfudgreinum / Krist elegs Lærdoms / sem von er a / en̄ skilia þo halfu min̄a / Samt naudga og yta Forelldran̄er þm̄ fram̄ / skeyta ecke vm huort þau kun̄a miked / eda lited þegar

þau

þau fa ſijna Jñargongu. Preſtarner ſo ſem þeir eru og hafa vered hier vm̃ luntaker/taka þau ſtrax til Sacramentis/ſo þeir ſtygge ecke Forelldrana/Og vr þui þau eru einuſiñe til Gudz Bordz medtekeñ/i ſoddan mata/ þa læra þau vpp þadan lited edur alls eckert. Þetta geingur þañeñ til. Eñ huad kiemz hier ept' z af ſijnu? Þetta/ Same Blind leike og fafræde ſem vered hefur / Og þar er ecke botar ad vænta. So/ þo ad Guds Ord verde hier til Doms Dags kient og predikad/ ſo ſem nu hefur pad ſkied i næſtu fioruttijgu Aara/ þa lærer Folk þetta/þañ kriſtelega Lærdom alldrei/ Nema leideſt hñ þui meir ſm̃ hm̃ er meir ad þui trodet.

Nu af þui ad Guds Son vor liufe Lauſnare Jheſus Chriſtur/hñ vill vier ſkulum ecke þreytaſt/þa ſtund vier erũ hier vid/ þa hæfer oſſ þeirra Rada ad leita/ſem vier hyggium fyrer beſtu verda/þuiad þeſſa magt hefz Guds Sonz

gicfed

giefed siñe Kristne og Ordsins Þienør um/ nytsamlegar Skickaner og Ceremoniur jñ ad setia / þær ed þiena til vppbyggingar z betranar/i Kristneñe/ Og so sem ad øñur Lønd og adrar Kirkiur/ hafa þessa ellstu Ceremoniu vpp teked/sem er su Confirmatio edur Ferming/ecke med Oleo edur ødrum Smyrslum og onytum Ceremonijs Fleckud / helldur prydd med hreinu Guds Orde/ So hef eg og med Rade nøckra godra Mañа/z af þui Vallde sem eg meina Gud hafe mier Overdugum giefed / mier fyrer sett þessa opnefnda Ceremoniu vpp ad reisa/ og bidia og bifala ad hun sie medteken / af Kieñemøñum þessa Stigtes og ødrum godũ Møñum leikum z Lærdum/sem Børn edur Vngmeñe hafa a Fostre/z þau eiga vpp ad ala og fytta. Og ad þetta mætte so sijd an vid makt halldast / Guds Heilaga Nafne til Dyrdar/ eñ Almuganum til gagns z eilijfrar Saluhialpar.

I fyrstu

J fyrstu hliota Prestarner ad gaum giæfa / j Soknonū / a hverium einū Bæ / huar sodan Born og Vngmeñe eru / sem til þess Allours eru komen / ad þeim meige taka til ad kieña Catechismum / og ei eru adur til Guds Bords medtek en / Og trulega med Røgsemd vnder-uijsa Forelldrūum / þessa asetta stickañ / og til seigia þeim med wmbeidne og a-miñingum / ad þeir kieñe / edr læte kieña Bornonum. Ste z Prestarner þar vm bedner þa meiga þeir ecke synia þessar kienslu fyrer tilheyrelegan Godvilia. Pad hefur og so vered sett z samtekt / ad Prestarner skylldu sialfer vm suna Þing æ ryda / minst þrysuar ærlega / ell egar senda j siñ stad skynsaman Mañ / sem þeir vita þar til vel fallen vera / ad kienna / amiña / yfer hlyda / z lagfæra bæde fyrer Bornūum og þui elldra Fol kunu. Þuiad þetta vill j onguan mata hialpa / þo Madur Aar og Dag lese og vtlegge þennan Lærdom j Kirk-iunum

Presta ... [illegible]

kunni ad eins/ fyrer þa Grein sem ad-ur er sagt.

Enn ei þiker oreyndum likleg/ huad Erfuide og omak sijkt er/ enn Almug-anum vel fleslum þryleitt/ sinn ecke skeyt er meir vm þennan Lærdom/ enn Suijn vm Gimsteina. Samt verda Guds Ordz Þienarar/ ad vakta sit Embætte z þa Tru og dygd sem þeir eru Gude skylldugier/ meir enn Neimsku þeirra sem so eru sinnader. Þeir verda ad kostgiæfa ad leida Smabornen til Christum/ mz kiendslu og aminningu til kristelegs Lær doms/ og godrar Sidsemdar j Drottne/ Þui þægra Verk kunna þeir ecke Gude ad giøra / enn sina Børnonum gott ad kienna/ Þuiad þeirra er Guds Rijke/ sem Herran Christr seiger / Matth. xix. Enn huørnen þetta sie best og hentug-legast ad frammkuæma/ þad setium vier til sierhuørs dugandes Kiennemans. Þuiad hier vm er ecke eins hattad j øllum Soknum/ Og godfuser Prestar

þeir

þeir hafa þar med ſijnum hætte huør
ad ferd / ſem þa hefur þott huørium
hentugaſt/epter Sueitarlæge og ſoknar
Mañá ſamþycke/þeir ſem Kieñingar-
ſamer hafa vered.

Þar næſt hliota Forelldrarner ſialf
er/Vmbodſmeñerner/Foſtrañer/z aller
þeir ſem Børnunum eru j Forelldrañæ
ſtad / So og Gudfedgen / ef þau eru
duganleg / ad akta ſijna ſkylldu / huad
þau eru Børnonum ſkylldug / Sem er
þetta/ Ad kieña þeim/edur læta kieña
þeim þeñañ kriſtelega Lærdom/ſem nu
er vm talad / ſo þar ſtaeſt miſmunur /
huørt Þr vppale Kriſtna meñ til Gudz
Rijkes/edur Kalfa til ſlaturs.

Nu vppa þad/ad Meñ vite/ad þeſſa
eru ecke vor Ord / helldur ſialfs Guds
Sonar eigenlegur Vilie z aluarleg Vt
falning/ad Børnunum ſkule kieña þeñ
añ kriſtelega Lærdom/Þa ſkal Þſſe A-
miñing ſem epter fylger / vndan fara /
ædr eñ fram verdr ſett ſu Forma Con-
B. firmationis

frmationis / sem tijdkast skal og adur er vmtalad.

Vm Catechismum.

Med þui sa Heilage Catechismus / sem er Suma / Mergur og Innehalld þess kristelega Lærdoms/ sem er falen j tiu Guds Bodordum/ Truñe/ Drottenlegre Bæn / z jñsetningar Ordū Heilagra Sacramenta/ hañ er Grunduöllr vorrar heilagrar Truar / Kiarne og Mergur allrar Heilagrar Ritningar z hin hæsta Speke sem verda kañ a Himne og a Jordu / huoria Guds Sonur sialfur / og hans Postular hafa Ord epter Ord oss kristnum Mönum fyrer skrifad/og alla tijma Trulega vtlagt/ kient og predikad.

Þar fyrer byriar öllū kristnum Mönum/ sierdeilis Prestunum z Almugans Saalusorgurum/ad elska og i heidre ad hafa þeñañ Heilaga Catechismum/ daglega

Daglega hañ ad lesa Ord epter Ord/ huxa vm hann vel og vandlega / vt af honum ad lesa og syngia / fyrer sier og sijnum Børnum og Heimelis Folke/og hañ ad vtleggia z skyra. Og ad Prestarner athuge vel z vandlega/ og legge þar Kapp a/ad þsse Himneske Lærdomur mætte hia Vngdomenum og øllum ødrum þeirra Tilheyrøndum jñplantast og rætast / Huar epter þeir meige hegda siñe Tru z bæna akalle til Gudz og øllu ødru Gudlegu og Kristelegu Framferde.

Og skulu aller Menn vita/ Ad þta er sierdeilis Vilie Guds aluarlegur/ z hans ovmbreytanleg Bifalning / ad Meñ vel z vandlega z dyggelega fram̃ fylgie þessum Catechismo/hañ vt þyde /vtlegge fyrer sina Børnũum og Vngdomenum. Þuiad so hefur Gud bode ꝫ Deutro. vj. Þesse Ord (þau x. Guds Bodord) skalltu(huør z eirn Madur) a Hiartad leggia/z þau skalltu trulega

Bij. þijnum

þ͠ynum Børnū kieñā z vnderuÿſa z c.
J Ebreſkuñe er þeſſe Malyſka/ þu ſkt
þau trȳna edur huetia / Þad er ſo ad
ſkilia/ So ſem Madr verdur ad bryna
og huetia þad Jarn ſem hañ vill byte
til gagns/ ſo ſkulu Fedurner bryna/ þad
er/ Alla tÿma leſa/ jdka/ vtleggia/ vt-
ſkyra fyrer Børnunum þna Himneſka
Lærdom/ yfer heyra þm̄ hann z hlyda/
ſo ad Vngmeñen lære þad a ſÿnum vn-
ga Alldre/ Eph. vj. Stendur ſo ſkrif-
ad/ Þier Fedur/ vpp aled ydar Børn j
Tug og Vmvøndun Drottins / Þad
er/ Venied þau ecke alleinaſta til ytre
Mañkoſta z godra Sida/ Þuiad þtta
gøra og Heidner Meñ/ Helldur ſiaed
til/ ad þau vpp aleſt vid þañ Lærdom ſ
er af Gude/ og vorum Lauſnara Jheſu
Chriſto/ þad er/ Ad þau leſe/ lære/ jdke
Guds Ord og þñ Heilaga Catechiſmū
og kuñe ad þeckia Gud riettelega / og
hañ ad akalla/ z ad lifa j Guds Otta.
Pſalm. lxxviij. Gud hefur giefed
ſiñ

sitt Vitnisburd/ Það er sitt Ord og sitt Løgmæl/ huørt hañ baud Fedrum vorū ad kieña sijnum Sonū/ so ad epterkomendurner lærdu það/ og Nidiarner / og kuñgiørdu það sijnum Børnum/ so þau settu sijna Von til Guds/ z gleyme ecke Guds Velgiørningum og hans Bodordum.

Psalm. cxix. Drottenn / Huørnen kañ vngur Madureñ siñ Veg best ad vanda? So/ Nær hañ helldur sig epter þijnum Ordum.

Psalm. xxx iiij. Komed hingad Børn mijn/ hlydet mier/ Jeg vil kieña ydur Otta Drottins.

Hier i þessum Greinum sierdu Krist en madur/ ad Guds Vilie og hans Bifalning er lioslega fram̄ sett / sem er þesse/ ad Vngdomuren skule Gudz Ord og kristelegan Lærdom læra z varduei ta/ So og ad Forelldrarner/ Prestarner og Kieñefedurner hallde þeirra Børnū og tilheyrendum mz allre Tru/ Dygd

B iij. og

og Kostgiæfne / til þess ad læra þeñañ Heilaga Catechismum/og hñ fyrer þm vt ad leggia og þyda.

Sa gode og. Mystunsame Gud/ z vor Lausnare Jhesus Christus / hefur sierlega þocknan a Vngdomenum og Børnunum/þau sem i Skÿrneñe medteked hafa Nadareñar Sattmaala/og hañ vardveita med hreinu Hiarta/z oflecfadre Tru/og þeñañ Lærdom/ þañ Heilaga Catechismum kostgiæfelega læra/og med einfølldu z hreinu Hiarta akalla Gud/og giøra honum þacker/ og eru þar med god og hlyden sijnũ Forelldrum/z Fiarhalldz Moñum/og sijnũ Sæluforgurum.

Slijk Børn er sa beste og hreinaste Partur alls mañlegs Kyns/ og þ fegursta Blomstur kristelegrar Kirkiu / þau elskar Gud sierlega/z þau eru hon um þægeleg. Math. xix. Lated Børn en koma til mijn / þuiad þuilijkra er Himnarijke. Item / Nema þier snuest

z verdet

og verdet so sem Børn/ þa munu þier ecke komast i Himmarijke. Item/ Pad er Vilie mijns Fødurs ad eckert af þeßum sma Børnum fyrerfarest. Item/ Vt af Muñe Brioſtmylkinga z Barna hefur þu þier Lofgiørdena til reidt. Pad er/ Þu lætur sma Brioſtbørnen/ og oñur sma Børn lofa og dyrka þig/ og tekur pad þijnu Heilegu Nafne til Lofgiørdar/ huad ed þau kuña ad læra og tala af þijnu Orde z c.

Soddan agiæta og elskulega Vitnisburde/ af þeim smabørnonū sem vilia læra þann heilaga Catechiſmum/ þa ættu aller Gudhrædder Forelldrar/ Forstiorar/ Vmboðs meñ/ Fostrar/ Læremeistarar/ Prestar og Predikarar/ af Hiarta ad elska/ z mykels ad virda/ z pad vpp skrifa og teikna/ og opt fyrer sionum/ og med Hendum ad hafa/ med allre kostgiæfne/ Og lata sier ecke þungt þikia/ og eige neina minkun/ þeñ añ barna Lærdom (þeir kalla) ætijd ad

 kieña/

kieña/hønū fram̄ ad fylgia/z j Børnen ad troda/so þau mætte læra Grunduøllen kristelegs Lærdoms dyggelega/z veniast til sañrar Gudrækne. Þuiad huad helst Madr skal kuña/sijna Lijfs daga/edur i Elle æfe siñar/ þad hlytur hañ ad hafa ꝛdur lært i Vngdomenū. Og huøriar byggingiar sem Meñ ecke leggia Grunduøllen godan/ þa kiemur til einskis nockurn hlut þar yfer ad byggia/ so sem vottar vijsra Maña Mals hattur.

Þess vegna krefur hin stærsta Naudsyn/ad þesse Sidur z Skickan sie med allre kostgiæfne og aluøru hallden j øllum Soknarkirkium/af øllū Kieñemøñum/og þeim sem Børn hafa j Kienslu af øllum Hwsbændum Foreldrū/Fostrum og Fiarhallds møñum/ so ad þeir þeñañ Heilaga Catechismi Lærdō/ mz Tru z Dygd alla tijma fyrer Høndum hafe/og hønum fram̄ fylge.

J fyrstu bydur so Kongsins Ordinantia/

nantia/ad þar ſkule a huørre Soknar=
kirkiu vtþydaſt Catechiſmus a Predik
unarſtolnum/med ſoddan hætte ſem hier
ſeiger. Strax epter Predikun og vtþyd
ing Gudſpialldſins/þa ſkal Preſturen
leſa einhuern eiñ part Catechiſmi/ ſem
er Bodordē/eda Credo/ eda Pater noſ=
ter/z leſa þetta ſkyrlega/ſeint og ſtød=
ugt/ ecke med flapre og flyter. Enn ei
ſkal hañ vtleggia j ſeñ nema eitt Bod=
ord/eina Bæn/og eina Grein wr Tru=
arjatninguñe. Þa hañ hefur nu ſo ein
falldan Textan leſed/þa ſkal hañ enn
vpp od nyiu/leſa þad Bodorded/ ſm̄ hñ
ætlar ſier j þad ſiñ vm ad tala/og vt ad
leggia/ſeint og ſkilmerkelega/ med Vt=
leggingu wr litla Catechiſmo Lutheri/
Sÿdan þa ſkal hñ taka til ad vtleggia
þetta Bodord/þad ſkilmerkelegaſta ſm̄
hañ kann/ſo ad almuga Folked meigie
læra / bæde þau god Verk ſem huørt
Bodord vt krefur / ſo og lÿka vita þær
Synder ſem i hueriu Bodorde eru bann

B v. adur.

adar. Þa ſijdan i nidurlage ſinar Rædu
þa ſkal hann eins og fyrr/ þad Bodord
edur þa Grein leſa med vtleggingu Lu⸗
theri. Og nær ſex Catechiſmi Partar
eru vte/ þa ſkal taka Vpphafed a hønū
aptur. Og þetta ſkal alldrei bregdaſt/
ſo þ einfallda Folk lære ad vnderſtanda
þennann Lærdom.

Þatta er nu Ordiantian/ huerre oſſ
er ſkylldugt ad hlyda/ nema vier viliū
ſijnaſt fyrer Gude og Mønnum bæde lat
er og ohlydner og otruer/ z j voru Kalle
og Embætte ræktarlauſer / Huad Gud
afvende. Og ſoddan vtſkyring Catechiſ
mi ſk alla Sunudaga hlioda z hlioma
fratekñum þremur Chriſti Hatijdum.
Og vareſt Preſtarn^r ad hafa marguſſ
legar vtþydingar a þeſſu ſem Børnen
eiga fyrer vtan ad læra / helldur eins
Ord/ z breyta ecke af einu Atkuæde /
af þui ſiñ helldur ſa litle Catechiſmus/
Þuiat eckert ſtur^r Vngdomē ſo mieg
ſem þad/ þa ſitt kieñer huer/ edur þa ſitt
er

er huern tijma kient.

Prestarner þr sem þar hafa Ment og Gaafu til/skulu til seigia skijrlega z kostlega/ jafnan þa þau Euangelia koma fyrer/sem eiga heima j Catechismo/so sem eru allar Christi Natijder/ Vm hans Gietnad / Fæding / Pijnu / Dauda/Vpprisu/Vppstigning/ Ningad komu til Domsins. Item/ Euangelium Midføstu Suñudag/þa Jhesus fædde þad Folk j Eydemørku/þad sam h'iod z er vtlegging vppa fiordu Bæn/ Gief oss j Dag z cc. Slijkt stodar mikid til Skilnings a Catechismo/og læra Vngmeñe hann/ þui meir j Neidre ad hafa og astunda/sem þau heyra hann hefr vijdar Grund j heilagre Ritningu z hñs verdur optar giefed.

Nu er þetta ecke nog/ þo Catechismus sie þañeñ j Kirkiunum kiendur / Vegna þess ad Børnen og Vngmeñen koma þar ecke sem vera skyllde/ so z koma margar Nindraner / Forføll / Naudsyniar

Naudsyniar/ Namlaner/ einkũ a Vet rar tijmanũ/ad Meñ gieta ecke Børn en til Kirkiu hafft. Þar fyrer verdur meire Rækt þar vid ad leggia/ z stærra Astundan og Omak þar til ad hafa/ ad þau lære heima lijka eirnen mz/ so sem ædur er lioslega vmtalad.

Þad er z skylldugt z tilheyrelegt/ad Prestarn^s sialf^s þar þr bwa/sie til god rar Fyrermyndar/øllum ødrũ/z hallde sijnum eigen Bornum og Folke til þssa Heilaga Lærdoms/ fra blautu Barns-beine/ad þeir læte Børnen læra þetta z Daglega lesa fyrer vtan / adur þau fara til siñar Viñu edur fyrer Maltijd og ba ei so sem sumer Prestar/sem h'ng ad hafa lated Børn sijn i Skola/ þau sem hier af hafa eckert lært edur kuñad Da huernen skulu þr þa(soddan Prest ar) kieña vandalausum/sem so eru ræk tarlauser vm sialfs sins Børn? Huxe slijker vm Ord S. Palls. Ef nockur hefr ei goda Vmsion fyrer sijnũ/huern-en fær

en fær hañ þa Guds Søfnude Fyrer sion veitt ?.

Slijkt hid sama huør Hwsfader a siijnum Bæ/ og aller adrer sem Børnum eiga Kienslu og Fædslu ad veita þa siae þeir hier vandlega til/ ad þeir lacte Børnen yfer hafa z lesa eitt siñ a huer ium Deige/þad þau af Prestunum edr ødrum giefa numed/so þeirra Erfuide sem kient hafa edur kieña / kome ei til spilles og onytis.

J sydasta mæta/þa er og naudsynlegt ad Presturen hañ setie til nockra sierlega Daga/a hueriu are/z j hue rre Sokn z stefne Børnum øllum heimtil siin til Soknarkirkiuñ^r (þuiad so er añ ar stadar Plagsidur) og þar granduarlega og med godseme einu og sierhueriu þeirra þar yferhlyde/huad miked huert þeirra kann/og huad þui hefur aukest/ siidan næst hñ yferhlydde. Og af soddan Yferhlydslu/Spurningum og Andsuare / hefur Catechismus sitt Nafn / Þuiad

Þuiad þta Ord Catecheo catechiso
Þad þyder so mÿked/ Eg kiene og vnd
erujsa ødrum/ nimlega / med lifande
Røddu/og hlyde honum yfer jafnframt
huad han forbetrast.

Þesse Kienslu hættur / hefur alla
tijma vered i Kristnene fra vpphafe
Veralldar. So z lijka þa Heidn' men
fullordner/ Kristnudust z lietu sig skijra
þa voru þeim kiendar Truarennar grein
er/ fyrer vtan/ hueriar þeir attu openber
lega ad lesa og medkienna fyrer kristeleg
re Kirkiu/ ædur enn þeir medtoku Skijr
nena. Hier af eru komnar þær Spurn
ingar/sem Presturen hefur/og þ And
suar sem Gudfedginen giefa Barnsins
vegna/ so sem nu er tijdkad j hia Skijrn
ar Embættenu.

Enn j slijkre yferhlydslu Barnanna
þa eiga Prestarner blijdlega z liuflega
ad høndla vid þau/ so sem vier lesum
ad Herran Jhesus giørde/ þa Børnen
voru til hans høfd z ct. Þau sem vel
læra/

læra/ þeim skal Presturen hæla og lofa þau/ z annña ad þau slijku fram hallde. Enn sem eru tornæm/ þau ma ecke strax openberlega straffa med þungum Ordum / helldur blijdlega aminna / ad þau lære betur/ Gude til Lofs/ enn sier sialfum til Sælar velferdar/ so þau sitielfist ecke fyrer þüg Ord og høstugar Aminningar/ fra þessum Lærdome.

Minnest og Prestarner ad lata Forelldrana og adra vera vid þessa Yferheyrslu/ so Prestarner meige þeim lijka tilseigia/ og aminna þad þorf giørist / Og slijk Kiensla og yferheyrsla/ hun sie vppbyriud þa Børnen eru vj. edur vij. ara og þar vm Alldur.

Og vppa þad ad ein samþyckeleg Eining sie hia øllum/ huer ed ei minst stodar til vppbyggingar j Guds Orde þa er skickanlegt ad þeir hafijdis Dagar sem eru næst epter Paska og Hvitasunnu / sie hier til slijkrar Yferheyrslu einkader og tekner/ so sem Sidur er ann

arskadar

ærſtadar/og ad þad ſie j hia ǿllum ſam þyckt/og ſamteked. Med þeſſum hætte þa er vǯs von / med Hialp Drottins/ ad Vngmeſien mune kieppaſt vid / ad læra/þau ſein nǿckurn Dygdar neiſta hafa inz ſier/Slykt hid ſama er z giet anda til vm Foreldrana.

Þegar Bǿrnen hafa nu lært z kuña vel Luthert Catechiſmum/med þeim lit lu einfǿlldu Vtleggingū/og þau kuña þad vel og greidlega/þa hliota Preſtar ner ad auka vid þeſſum fæm Spurn- ingum / vid huǿrn Part Catechiſmi / hueriar Greiner og Spurningar harla ery Nytſamlegar og med aullu ecke gleymande.

Til Bodordanna edur Guds Lǿgmals heyra þeſſar Greiner.

I.

Huer er miſmunur a mille Lǿgmal- ſins og Euangelÿ? Andſuar.

Lǿgmaled

Løgmaaled eru þau x. Bodord Guds/ huer ed oss kieñ z huernen og huï lijker vier erum/ Huad vier eigū ad gióra z Huad vier eigum ad flyia z fordast/ Og hvolar þeim eilijfre Fyrerdæmingu ollum sem ecke fullkomlega hallda Løgmaaled.

Enn Euangelium edur Gudspiall ed/ er þ Naadar fyrerheit vt af Christo/ j huoriu oss verdur skeinkt og giefen fyrergiefning Syndaña z þad eilijfa Lijf fyrer eckert/ alleina vegna Christz. Og er þesse Maals grein/ Suma/ Jñhalld og Mergur alls Euangelij/ So hefer Gud Heimen elskad/ ad hn̄ gaf siñ eingieten Son/ vppa þ ad aller þeir sem a hañ trua verde ecke fyrerdæmder/ helldur ad þeir hafe eilijft Lijf. Þesse Lærdoni ur hañ er myklu haaleitare eñ x. Bodorden edur Løgmaaled.

II.

Kuñum vier nockud ad vppfylla og

hallda þetta Guds Løgmaal?
Andsuar. Nei.

III.

Huar til stodar þa Løgmaaled?
Andsuar.
Þad openberar fyrer oss Syndern" z fordæm" alla Meñ Syndaña vegna.
Þar næst kieñer þad / huør ad sie Godverken.

IIII.

Huad er Synden? Andsuar.
Allt þad sm̃ er j mote Guds Bodordũ.
Vppruna Synd er sa blindleike/sm̃ huørium Mañe er medfæddur/þar med vondar tilhneygingar og Girnder j mote Guds Bodordum.
Giøranleg Synd/eru illar/ Hugrenningar / Ord og Giørder j giegn Guds Bodordum.

V.

Huøriar Synder eru ecke med þeim Heiløgu? Andsuar.
Þær sem skie j mote Samuiskuñe / þegar

þegar Madur vijs vitande og viliande giører nockud j mo:i Guds Bodordū.

VI.

Huør Refsing kiemur epter Synd- ernar ? Andsuar.

GudzReide/hellðlegur Daude/Fa- tækt og Hallærè/og allskyns Motgangz og Olucka / og med þad sijdasta eilijf Fyrerdæming yfer þa jdrannarlausu.

VII.

Huad er Kristeleg Jdran? Andsuar.

Þad er/ Ad hafa Hiartans Angr z Trega fyrer vmlidnar Synder/og ad finna med sier Hrædslu gudlegrar Reide.

Þar med ad hafa Tru og Traust/ ad Syndernar sieu fyrergiefnar vegna Christi/og af slijkre Tru fram ad leida god Verk/þau sem Gud hefur boded/z hønum þar med ad þiona/ og Hlydne ad veita.

VIII.

Huør eru þau God verken? Andsuar.

Þau ein sem Gud hefur boded j x.

Bodordum/þegar þau skie af Trūne a Christum/ og eru giørd Gude til Lofs og Dyrdar.

IX.

Huørnen kuña god Verkē Gude ad þocknast? Andsuar.

Fyrer Truna a Jhesum Christum.

X.

Huørnen er oss mogulegt þau ad gioraz Andsuar.

Fyrer Hialp z hiastod hins heilaga Anda.

XI.

Huar fyrer eiga Meñ ad giøra god Verken/og Hlydne ad veita Gudz Bodordum/ med þui ad vier forþienum ecke Syndaña fyrergiefning þar med?

Andsuar.

I Godverken eru Meñ skylldugier ad giøra / fyrst vegna Guds / af þui ad Gud vor Drotten og Fader hañ hefur boded þau og skipad/Johañ. xv vi. I. Thessal. iiij. Hønum eigum vier epter

ad

Vegna Guds bijfalnings; Vegna vors sialfs
ad fylgia/so sem hlyden Børn/ z Synd-
ernar þær verda oss fyrer Christū fyrer-
giefnar/og Heilagur Ande veittur/Þss
vegna/ad vier skulum ecke leingur vpp
þadā Synder drygia(Rom. vj. Tit. ij.
j. Pet. j. ij.) Helldur vegsama Gud
mz godum Verkū/Matth. v. Phil. j.
II Þar næst eigum vier ad giøra god
Verken/sialfra vorra vegna/ Vppa þ
ad vier giefum audsyndt med Sañindū
ad vier høfū rietta saña Tru (Joh. iiij.
Ga. ij. Pet. j. j. Joh. ij. iij. Jac. ij.)
Og ad vier missum ecke aptur Nád
Guds og Syndaña fyrergiefning og
eilijfa Sæluhialp(j. Tim. j. v. vj. ij.
Pet. j. ij. Rom. viij.) Og verdum ecke
refster stundlega edur eilijflega vegna
Syndaña/ sem Madur giører huert
j mote Samuiskuñe (Eph. v. j. Cor-
int. vj. Ebre. xiij.)
III Ï þridia mata/er oss skyllt gott ad
giøra / vegna Naungans / hønum til
Hialpar og Þionustu (j. Joh. iij.)Og
Vegna vors Naun.

ad vier giefum ecke neina Hneyxlan nockrum Manne (ij. Cor. vj. 1. Timoth. vj. ij. Pet. ij. iij.)

Trunnë edur Credo heyra þessar Greiner til / sem Menn skulu vnderuijsa vngu Folke.

z Quad er Kristeleg Tru. Andsuar.

Christeleg Tru er ecke ad eins / ad kunna Greiner Truarjatningarennar / z hallda þær sannar ad vera / Helldur med Hiartans trunadar Trauste ad forlaata sig vppa Gud / og trua þui fullkomlega ad Gud hann mune vegna sins Sonar Jhesu Christi / fyrer Predikunar Embætte hins helga Anda / giefa og veita fyrer giefning Syndanna og frelsa fra Daudanum / og giefa Lijf og eilijfa Saaluhialp / Þuiad hingad hnijga allar adrar Truarennar greiner. Og þetta er su Truen sem oss riettlaata og Saaluholpna gioret.

Huer

Huør er miſmunur a mille Kriſte-
legrar Truar / og þeirrar Truar ſem
hafa Tyrkiarner? Andſuar.

Tyrkiar trua ecke a þn̄ ſaña Gud/ Fødur/Son/og Heilagan Anda/ huør ed ſig hefur openberad fyrer Frelſaran Chriſtum/ Helldur dickta þeir ſialfum ſier añan Gud/ ſem Himen og Jørd ſk ſkapad hafa. Þeir trua og ecke á Gudz Son Jheſum Chriſtum/ad hañ ſie ſañ ur Gud og ſa einka Medalgangaren/ fyrer huørn vier ødlundſt fyrergiefning Syndaña/og eilijfa Sæluhialp. Þeir hallda ad eins nockud lited af þeim x. Bodordum / ad Meñ ſie Yfervalldenu hlydner/ſlae ecke j Hel/ ſtele ecke / bere ecke Liugvitne/ad Meñ giøre jdugleg-ar Bæner/og giefe Ølmøſur z c. Og hier fyrer þeſſe Verken meina þeir ſig Sæluholpna ad verda.

I.

Huerſu margar eru Perſonur Gud-domſins? Andſuar.

Eiñ. Þriar/

þriar/ Gud fader / Sonuren / z Heilagur Ande.

II

Hvoriar Natturur hefur Christur?
Andsuar.

Tuær. Guddomlega Natturu/og Mañdomlega/ Rom. jx. Christz hñ er komē af Ætt̃gngū ept' Holldenu/huør ad er Gud yfer ollū Hlutum Blessad ur ad eilijfu / j. Joh. v. Vier erum i Christo Jhesu/ hñ er sañarlegz Gud.

III

Hvernen fær Madur Syndaña fyrergiefning/og verdur fyrer Gude Riettlaatur og Saaluhólpen?

Fyrer Truna a Guds Son Jesum Christum/ huør ed fyrer oss er fæddur/ pijndur/daen zupp risen/ Huers vegna alleina vt af skiærre Naad enn ei vegna vorra godra Verka / skeinkt og giefen verdur Syndaña fyrergiefning Riettlæted og eilijft Lijf/ollum þeim sēm trua a Jesum Christum.

Sömuleides

Somuleidis ſka heyra þeſſar
Greiner til Drottenlegre Bæn.

I Ad vier alleina j vorum Bænum a kollum og tilbidium eiñ Almattugan Gud Fødur vors Drottins Jeſu Chriſti/ ſamt med hans eingietnum Syne Jheſu Chriſto og þm̃ Heilaga Anda/ enn ecke Framlidna meñ/ ei helldꝛ Likn eſke edur Bilæte/ edur nockur giørdar Gud/ ſa ſem ecke er Fader vors Lauſn ara Jeſu Chriſti ſo ſem ad giøra Gyd ingar og Tyrkiar.

II Ad hugleida Gudlega Lifalning/ ꝫ hñ oſſ byduꝛ ꝫ ſkipar/ Matth. vj. vij. Luc. xviij.

III Ad vier kieña vorn Overdugleika og Synder/ Pad er/ad giøra rietta og. ſaña Jdran/ ꝫ ſnuaſt til Gudꝫ/ Pſ. li. Dan. ix. Þuiad Gud bænheyrer ecke þa Syndugu ſem ecke giøra Jdran.

IIII Ad hugleida Gudleg fyrerheit/

vppa Syndaña fyrergiefning / Og þ ad vier verdum bænheyrder vegna Med algangarans Jesu Christi Joh. xvj. Rom. v. Psal. l.

V Ad trua og treysta vppa frameſtødu og medalgøngu Jesu Christi/ad vorar Bæner verde visselega fyrer hñs ſkulld/epter þui sem Gud lofad hefur / bænheyrdar.

VI Ad fram setia andlega og lijkamlega goda Hlute / og þær Naudsyniar huar vm vier bidium / huad allt jñe er faled i þeim vij. Bænum/j Fader vor.

Af þessum sex Greinū/ma noglega liost sia/huør ad sie mismunur a mille Bæna akalls eins kristins Mans / og Heidiña maña edur Tyrkia.

Vm þa Heiløgu Skirn / og Sacramentum Alltaris / þa fullnæia þær Spurningar med sijnum Andsuørū/sem standa i þeim litla Catechismo Lutheri.

Forma

Forma Confirmationis.

Pegar þar er nu komed/ad Børnen
eru x. xij. edr xiiij. Vetra edr þar vm / z
þau hafa lært þeirra Catechismum /
med þeirre litlu Vtskyringu Lutheri/ z
nockrar adrar Spurningar sm hier eru
adur vppreiknadar/og þau kuña þetta
fyrer vtan/og hafa þar a nockurn skiln
ing/þa skal Presturen setia Forelldrū-
um þañ Dag til yfirhlydslu/sem adur
er vm talad/añan z þridia epter Paska
So z añan z þridia epter Hwitasuñu/
z lata þau þa koma til Kirkiu.

So skulu Forelldrarner leida Børn
en til Alltaris fyrer Presten/og Prest
uren tale til Folksins/med þessum edur
þuilijkum Ordum.

God Vinkin/ Hier eru nu þsse Vng
meñe/vorer samarfar i Christo/sm fyr
er þa Heilogu Skijrn eru i siñu Barn
dome iñplontud Herranum Christo/z
hans kristelegre Kirkiu. Eñ med þui
ad þau

ad þau eru nu ad nockru leite komen til ad vita Guds Orda og kristelegan Lærdom/ þa girnast þau nu af Hiarta ad þau mætte betur og fullkomlegar samteingiast vorum og þeirra Frelsara Jesu Christo / sem er fyrer Berging þess Heilaga Sacramentis Holldsins og Blodsins Jhesu Christi. Og ad þetta mætte skie þeim til meire Auaxtar / og Truarstyrkingar j Heiløgum Anda / þa eru þau nu til reidu sialf ad medkieña þa Tru sem þau hafa a Gude/ z giefa sig Herranum Christo j Valld z hans kristelegre Kirkiu / enn af neita Dioflenū/huad þau ecke gatu j Skijrn eñe giort / nema so myked sem skied er fyrer þeirra Gudfedgen.

Nu uppa þad/ad slijkt af þeim fullgiorast mætte med alvøru z af Hiarta j Guds Orda/so þetta mætte þeim alla þeirra Daga til gagns og goda verda/ þa er tilheyrelegt ad vier Gud vorn Himneskan Fødur bidiū j Nafne Jesu Christi/

Christi / ad hann vilie þessu Barne (Bornū) þar til veita z giefa siñ Hei lagan Anda/ ad þau vel og riettelega reynd / mætti mz Auexte ganga til Drottins Kuølldmaltijdar / So þau mætte nu hier epter þess rijkuglegar blij fa j Herranum Christo/og hañ j þeim og Daglega vaxa og þroast j Trūne/ Guds Otta/ Kiærleikanum/ Hlydneñe/ samt øllum ødrū Heilags Anda Dygd um og Mañkostum/ allt til æfeloka/ z sijdan ad ødlast þad eilijfa Lijf. Og ad þau mætte þetta af Gude ødlast/ þa les ed med mier þa Heiløgu Bæn Fader vor/ med riettre Tru/ og j Nafne Ihe su Christi / so bidiande. þad vor

Sijdan lætur hañ Bornen skilmerk elega og hatt lesa/ fyrst sijna Truar-jatning/ med Vileggingu Lutheri/ Þa Bodorden/ Þa Fader vor/ Þa Iñsetn ingar Orden beggia Sacramentaña/ so sem þad stendur i þeim litla Cate chismo/ Þar ept fyrr hñ framveiges.

Nuad

Huad er kristeleg Tru?

Huer er mismunur a mille kristeleg rar Truar/og þeirrar Truar sem Tyrk iar hafa?

Huersu margar eru Personur Guddomsins? z c.

Þessar Spurningar standa hier lítlu einu fyrir/ sem til heyra sierhuórium parte.

Þar eru sumer prestar so Bögulger og Mínvellder/ad þa þeir eiga Börnunum yfer ad hlyda/þa læta þeir þau spyria sig sialf/og segia Andsuar/og vita ecke ad giöra Grein a/ mun/huört Börnin lesa sialf/edur eru þau ad spurd af ödrum/þar fyrer eiga Kíerkemeñerner/ sem sagt er/ad vnderuysa Börnunum ad giefa skynsamlegt Andsuar/epter þui sem þm vitadur til talad/so allt vare skyckanlega fram Börnönum til Skilnings. So sem eg vil hier til Dæmis setia/nockrar Spurningar/ regna þeirra sem kann skie lijt sialfer vita þennann Lærdoms Hatt.

Prestuen.

Kanntu þinn Catechismum?

Barned suarar Ja.

Prestur.

Huer er fyrsta Truarennar Grein.

Barned.

Eg true a Gud Födur Almattugan Skap-ara Himens og Jardar.

Prestur.

Huad er þad?

Barned.

Þad er/ Eg true ad Gud haþe skapad mig med öllum ödrum Skiepnum ꝛ c.

Prestur.

Huert er hid þyrsta Guds Bodord?

Barned.

Eg er Drotten Gud þiñ / þu skallt ecke haþa añarlega Gude þyrer mier.

Prestur.

Huad er þad?

Barned.

Vier eigum yþer alla hlute þram̃ Gud eiñ ad ottast ꝛ c.

Enn þa Börnen lesa sialþ/ þa venieſt þau einþalldlega ad lesa/ an Spurninga j þenn an mata/ Eg true a Gud Födur Almattugan/ Skapara Himins og Jardar. Þad er/ Eg true ad Gud ꝛ c. Item/ Eg er Drotten Gud þiñ/ þu skallt ecke ꝛ c. Þad er/ Vier eigum yþer alla hlute þram̃ ꝛ c.

Þa Yferheyrslan þesse er nu vte/ þa sk Prestur amiña Bornen / ad bliſa stadfastlega j Trunne/ j Bæna akall-enu og Hlydneñe/ og ødrum Dygdum,

Ad

Ad ſijduſtu ſku Børnen giora eina Lofan/ med þeſſum ordur þuilikū Ordum/og ſkal Preſtur hafa Orden fyrer þeim/ eñ þau hafe epter/ a þeñan hatt ſem epter fylger.

Jeg þacka Gude af Hiarta/ Ad hā hefur fyrer ſijna Myſkū kallad mig til kyñingar ſijns eingetins Sonar Jeſu Chriſti vors Lauſnara/ z giort mig ad Lid og Lim ſiñar Kriſtne/ huoria hann elſkar og vill bænheyra/og huørre hann giefur eilijft Lijf. Hañ bid eg/ ad fyrer ſaker ſijns Sonar Jheſu Chriſti / vilie hañ giefa mer ſiñ Heilaga Anda/ ſo ad eg mætte j riettre Tru og ſannrm Guds Otta / vera ſtødugur alla mijna Daga. Þeſſu lofa eg/ z þetta er aluora mijns Hiarta/ Med Guds hialp/ad eg vil j þeſſare ſañre Kriſteligre Tru/ſem nu hef eg nu jatad og medkient/ blijfa alla tijma ſtadfaſtlega.

Epter þetta leggie Preſtur Hønd yfer Høfud Barnaña/og bidie þa ſiñ vid

eru

eru skadder/ad bidia fyrer Guds Krist-
ne og þessum Børnum / Nñ skal z leſa
þessa Bæn.

Herra Jhesu Christe Son Gudz/
þu sem so hefur talad / Quad myklu
framar mun miñ Fader giefa þeim
Heilagan Anda sem hañ þar vm bidia.
Vier bidium þig/ Veitu þessum Børn
um(Barne) Myskunsamur/ styr z stior
na þeirra Hiarta og Samuiskum/ alla
tijma/med þijnum Heilaga Anda/gief
ad þau vaxe og þroest j reettre Tru z
Guds Otta/ Bæna akallenu/ Hlydn-
eñe / Kiærleikanum / og øllum ødrum
Kristelegum Dygdum z Mañkostum/
og læt þau blijfa Trdu og Time þiñar
Kristne/og verda eilijflega Saluholp-
eñ/so þau meige þig med eilijfu Þack-
læte dyrka og vegsama. Amen.

Epter allt þetta þa læte hañ Børn
en ganga til Guds Bords/ med Fødur
edur Modur edr ødrum Frændum.

FINIS

ITEM

Um Pad Rietta Kirkiunnar Straff/og Lykla Balldeð/ og Aflausnena.

Fyrer Presta Hola Stigtis/ Af Guds Orde/ z Ordinantiunne z þeire Saxuersker Kirkiu skickan/ samanteked.

j. Corinth. xiiij.
Lated alla Hlute sidsamlega og skickanléga fram̃ fara ydar a mille.

Pad er øllum viturlegt og optlega hefur pad klagad vered af øllum godum Mēnum/og Guds Ords Pienørū/vm Synder og Glæpe Almuga Folks Ohlydne vid Gud og Forakt an hans Blessada Ords / Eñ par vill po ecke Boot nie betran a verda. Meñ meiga kalla og klaga so sem peir vilia/eñ pui siñer einginn. Huør vill lifa og lata epter Vilia Holds og Blods/ pad hañ lyster. Su gamla Disciplina/ Tygt og Age/sem var i kristelegre Kirkiu j Fyrstuñe/hun er nu nidur løgd/ z vnder Fotū troden. Pui yfer geisa nu Synder z sialfræde. Su rietta Bañfæring/sem ædur fordū hiellt j Taume øllum Møñum/og hin drade margar Synder og Glæpe/ hun er nidurfallen/par med øll øñur Tyktan og gudleg Sidseme. So snart er betra ad lifa hia Tyrkium og Heidingiū/ eñ hia slijkum blindum/ heimskum/ for-

 herkt

herium Mañeskium. Pad geingur eins til/so sem Spamadureñ klagar/Drott en/huør truer vorre Predikan? Pad er so nmked/ Eingen/ edur allfaer skeyta vm þitt Ord/ Esai. lj. Flester hura nu so sem þeir Gydingar sem Jeremias Predikade fyrer/þeir sogdu so/ Pad sim þu talar til vor j Nafne Drottens/þui viliū vier ecke klyda/ Helldur viliū vier giøra epter voru Muñmete. Eins eru nu allmarger siñader ordner hia oss. Þuiad þo þeir tale þetta ecke mz Muñ enum/þa audsyna þeir þad j Lifnade z øllu þeirra Framferde/ ad þeir skeyta ecke vm Guds Ord. Þar ber Vitne vm þad vonda framferde sem er i þessu Lande/ Þui er eingen Vndur/ þo Gud hañ legge Straff og Refsing vppa.

Eñ huør er Søk alls þessa? Fyrst Diøfullen og blindleike mañlegs Hiarta/Heimska og Fafræde Folksins/ þar med Jllska og fyrerlitning Guds/ad Meñ skeyta ecke vm Gud/nie hñs Vil-

ia og

ta og Bodord/huxa ecke vm hans Reide hallda þad et nema skraf z Orda skielf ing/ sem j Guds Orde stendur og þeim verdur sagt. Sumer voga ad seigia/þui þui sie j Ritningena auked med fleirum þussa Ordum/sem ei er fra hermanda. Þetta audsyner sig satt ad vera / vt af þeirre Prioſku sem almuga Folk hefur ad læra siñ Catechismum/ sinn Saalu⸗ hialpar Lærdom. Þuiad / so sem godur Auoxtur hañ syner huørnen Tried er/ So audsyneſt af þessare Almugans Prioſku/ad hñ er ecke af Gude sñ ecke vill læra Guds Ord/ Þad er / Nañ er ecke Guds Folk/og verdur ecke Lijfsins erfinge/helldur heyrer hañ til Dioflen⸗ um/og hñs Rijke. Slijker eru þeir vm huøria S. Pall skrifar / Þeir seigiaſt elſka Gud/ eñ med Verkunum afneita þeir þui / Þuiad þeir eru Boluanleg⸗ ier og Vantruader / og til allra godra Verka oſkickälegier / Tit. j.

Þar næſt / Þa er Ordsek til

 Synda

Synda og Glæpa og til jllſku ꝛ allrar Prioſku/ bæde vid Gud ꝛ hans Ord/ ſu Ohlydne ſem Almugen hier i Lande vijdaſt ſyner Kieñevalldeu/ Allra helſt ꝛ meſt j þeim god Sueitum(Þr kalla.) Þar er ſo margur þuerbroten/ þralaatz/ ſtolltur og drambſamur/ ovilldarſamur fatækum Preſtum og Kiennemønnum Ohlydne ad ſyna/ forſma þa og forakta og fyrerlyta/ þ:kiaſt þeim ædre/ vegna Snilldar ꝛ Viſku/ hafa þa ad Spotte og Spie/ ſkeyta ecke þeirra Ordum og Aminingum. Nu huar ſem ſoddan O-hlydne veitt verdur Ordſins Þienurū/ þar er eingen Von/ ad Guds Ord hafe Auøxt/ edur fære. Þuiad nær eirn hat-ar añan/ øfundar/ fyrerlijtur/ offæker/ hæder/ talar jllt vm hañ/ huad mun ſa hiñ ſame akta hans Ord? Alls eckert.

Og þetta hid ſama/ ſm̄ er Neidur ꝛ hlydne ad ſyna Kieñevalldenu/ þad er vijſt audkieñingar Merke/ a riettre og ſannre Guds Kriſtne hier a Jørdu.

Huar

Huar þetta Merke er/ad Meñ j Heid⸗
re hafa ſijna Salufsorgara/ ꝛ veita ſm
alla tilheyrelega Hlydne/þa er ꝥ merke
ad j þeim ſtad eru Guds hlyden Børn/
þar ber Ordet Auoxt/og fæter/og þar
vill Gud vera/med ſinne Nad og Bleſſ
an nalægur.

Enn audkienningar Merke / huar
af ſu ſanna Guds Kriſtne ſkal þeckiaſt
hier a Jordu/ ſo Menn vite huort þar
er riett Kriſtne edur ecke / þa eru þriu/
ſo ſem Kiennefedur Kriſtelegrar Kirk⸗
iu ſkrifa.

I Hid fyrſta Merke er hreint ꝛ klart
Guds Ord / þar ſem þad openberlega
kienneſt og predikaſt.

II Þad añad Merke er Vtdeiling ꝛ
Tÿdkan þeirra heilogu Sacramenta/
epter þeirre ſkickan ſem ſialfur Herran
Chriſtus hefur þau jnſett.

III Hid þridia Teikn og Merke/ſm̄
ein rieft Guds Kriſtne hefur a ſier / er
Hlydne ꝛ Heidur vid Guds Ords Þien

D iiij. ara/

ara/ad Meñ sie þeim heyruger z hlydn
er/ j þeim hlutum / sem ahrærer Guds
Ord z Religionem/ Sm̃ er þtta hellst/
Ad læra þann Kristelega Lærdom sem
vppa er settz/vitia Gudz Ordz z soknar
Kirknanna/ Og ad greida og ad giefa
þm þ Vpphellde/ s fatækũ Kieñemoñ
um er til lagt/ mz liufũ lostugũ vilia/
enn ei med Nagge/ Sink / Epterlol
um jllum Nuga/ so sem hia allmorgũ
er Sidur/ j þessu Lande/ad þr vita olld
rei huorsu slæmt og liett/þeir gieta þm
golldet. Nogu gott j Prestenn / hann er
ecke añars betra maklegur. Þeir fiñast
og sm̃ þui køstødu helldur j elld edur
Vatn/eñ Kieñemøñunum ad giefa/ ef
þeir þyrde. Sumum nægest ecke einsom
um/ad meinbægia Prestana/vm þeirra
Nyru / helldur spilla þeir ødrum med
Ordum og tillegum /hier fra sniid eg
alla dugande Meñ z Gudhrædda. Nu
þar sem soddan Ohlydne/Natur og jll-
uilie er hafdr a Kieñevalldeũ/þa sia all-
er Sañsyn-

er Sañsyner / ad þetta Teikn vantar
allußda hier j Lande / og þar fyrer er j
hugaanda ad su hin sanna fullkomlega
Guds Kristne / er eñ ecke algiørd nie
fullkomlega til vor komen. Huiad so
seiger Herran Christur sialfur / Huør
hañ hatar ydur/fyrerlijtur/ offæker/ sa
giører mier þad sama. Vill þa nøckur
hrosa/ad þar sem Christur er hatadur/
fyrerliten/ offoktur/øfundadur/vnder-
þryckftur i sijnum Pienurum/ad þar sie
Guds Kirkia? Langt fra. So meiga
Meñ hrosa ꝛ dreissa yfer Ordsins Pien
ørum sem þeir vilia/ Eñ huar ad slijk
Ohlydne er/og Fyrerlitning/ þar j hia
þeim er ecke riett audkieñingar merke
gudlegrar Kristne.

Alla tijma i hia heidnum Piodum/
þa hafa þeir j stærsta Heidre hafder
vered/ sem voktudu vppa þeirra Forn-
færingar ꝛ Kieñemaña Embætte/Og
alldrei var nøckur Piod so blind/ad ecke
hefde Presta og Kieñemeñ. Huersu ad

D v. Kieñe-

n. 6
Þe christ hata eü eij og kk

Kieñemeñ hins gamla Testamentes hafa vered i Heidre hafder og Acktan/ þad vottar Biblia. Sømuleides/ huerſu Guds Ords Þionar / voru j Vpphafe Kristneñar acktader og halldner/ þad finſt j øllum Sagna bokū og Hiſtoriū kristelegrar Kirkiu. Og ad eg ecke tale nema vm Land þetta/ þa votta for nar Bækur / og þad vita þeir gamler Meñ sem muna til Pauadomſins / ad meire Goduilld/ Heidr/ Epterlæte/ Hlydne veittieſt þa Kieñevalldenu / enn nu ſijdan Euangelium kom vpp. Nu ma þad ſeigia og med ſañindum klaga/ ad nu þiker ſo ſem ſkyllda ꝟa Preſtū nidur ad þryckia/ z þa ad forakta / þr eige ad ꝟa fatæker/ þeir eige ecke ad dräfa ſigmed neina Veralldlega Hlute / þr eige ad lijda / þola/ vmbera orieft Ranginde/ Og þad er nu ſo komed/ ad þeir meiga valla ſækia ſijnar Sokner/ klaga ſijn Mæal/ edr Amælis/ lijka ſem være þeir Omyndugier / og ſijdur enn

nockrer

nockrer Meñ adrer. Suma/ Med einu Orde ad segia/ þa er nu so langt komed ad fraudlega sk j nockru kristnu Lande finast Þiod/ sem so fyrerlijtur og ofund ar Faiæka Ordsins Þiona/ z forsmar. Þuiad i staden þess Heidurs/ sem Gudz Ord/ og nattwrleg Skynseme þeim skip ar og j staden allrar þeirrar Hlydne / sem þeim er skylldugt ad veita þa er nu komen (fra tek eg Gudz Born) Ofund Hatr/ Nidur þrycking/ Foraktan/ fyrst af þeim sem helltster hafa i Landenu vered. Eñ huad Almugen j slijku efne sier og merker/ þa er ei nein Von añars eñ hñ þar epter breyte. Þuiad þ nema Born sem j Bæ er tydt. Item.

Scilicet jn vulgus manant exempla regentum:

þad er.

Fyrermanna flest oll Dæme / Almugen longum epter hefur.

Til soddan Ovilldar og Ohlydne / er ecke Guds Ord Ordsok / ei þelldur Faiækur

Fatækur Kieñedomur/nie hans fierlegz tilverknadur vid Meñ/ Helldur Oguðrækne/Natur/su gamla Ovillo/sm hier j Lande hefur æ vered/a nulle þeß Andlega og Veralldlega Vallds sem klarlega bevijsad verdur/ þad vill nu fram koma epter gømlu Mælltæke / Lætum Grijser gialda / þeß sem gømul Svin vallda. Og ef þu skilz ecke/þa er þetta meiningen. Hefnum nu þeß Yfergangs og Ranginda/sem vorer Forfedur lidu af þeim Biskupum/ Prestum/ Abotum Prelatum/ J Pauadomenū / þesser eru nu ordner Fatæker/ Armer / Forsuars lauser / giolldum nu gamlar Skullder/og lætum hüørn gialda añars/þryckium þeim nidur med Vallde og Kiænsku/þeir hafa enn ofmiked/ma nægast minna/enn Almugen þarf alls vid/og er armur og fatækur z cf. Slijkt (seige eg enn) hefur Almugen heyrt og lært/giører z giarna epter/þui jafnā er jllt audnæmt/ Og þetta er hellsta fok z

efne/

efne/huar fyrer hann og eirnen fyrer lijt
ur Kiennedomen/ og allar hans godar
Kienningar ꝛ aminningar. Þuiad þta
er ollum og sierhuerium jnfædt og med
groed/ Nær einn hatar annann edur for
smaer/ þa skeyter hann ecke vm hans Ord/
edur Aminningar.

Hin þridia Sok ꝛ efne/ ad Gudz Ord
fær ecke Auxt ꝛ ad Synder ꝛ Glæper
j voxt fara/ hier hia oss þa er enn sum fyrr
Agaleyse/ reffsigarleyse/ Vallds manna.
Jeg hlyt ad tala sem satt er / huerium
þad lijkar vel edur jlla. Aller nær vilia
Volld ꝛ Syslur hafa/ sier til gagns og
Groda/ enn sa sum þar fyrer gunest Vald
ed / ad hialpa Guds Orde til Framm-
gangs/ ad hallda Almuganum i Hlyd-
ne vid Kiennedomen/ og straffa Synd-
og Glæpe/ Sem er/ Stuldur/ Halld-
rar/ Mordomur/ Blodskammer/ Meinsæ-
re/ honum ber Neidur bæde hia Gude ꝛ
godum Mønnum/ huar sem slijker Valdz
madur fyndest. Þuiad hann er sannur
Guds

Guds Þienare/ z fær god z eilijf Laun med þeim godu Guds Þionum / vm hueria Christus talar / O þu gode og true Þion/ yfer litlu vartu Trur/ Gack jnn j Føgnud þijns Herra.

Quad tiaer hier Fiødz yf ad draga hier eru nær hladnar sueiter af Norkoll um/ Fryslusijis mønnum/ z ødrum þui lijkum Norum og Skiækium/ Sirakū/ leggur nær eingen til. Þuiad þær og þeir eru armer og fatæker. Eñ ad refsa/ hirta og strykia/ þad er so wr vana komed/ ad þad þiker Synd og Fadæme hitt Olmøsa / og Gustøk/ ad læta þa Refsingarlaust hlaupa. Þar eru og vered hafa hier i Sueitum/ Namauknæ er Þiofar/ sem langa tijma stoled hafa Peningum Maña/ Saudum/ Lombū/ og ef skie mætte lijka Nautum/ og ødrū Fiarhlutum/ Ransakar eingen/ fer einngin epter. Hier fiñast og lijka þeir sem fara med Kukl oz Galldra. Og taka Mañskap fra Møñum / koma so vpp

Niuskapar

Hiuskapar brotum z Ologlegum Hio-
na skilnodũ / og er þetta allt haft ad
Gainne. Huornen Eidar z Suardag
ar hafa til þessa Dags vered vandad-
er þad er morgum kunugt. Þad er og
orden sumra Mañа Sidur ad taka j
Ofrelse añara Reka vid/og Skoga/og
Veidar/ z giora sier enga Samuisku
af/ so sem Gud hañ hefde alldrei talad
þau Ord/ **Þu skallt ecke stela/**
Þu skallt ecke girnast neitt þad
Naungen a / (An hans Vilia.)
Falle Meñ i ohota mal / þa eru þeir
huorke af Lande rekner edur refsder/
sem Log skipa.

Med þessu / mote æger saman Hueite og Illgrese / iller Menn og Fromer / Gude til styggdar / eñ godum og Gudhræddum til Angurs/ Vngdomenum og odrum Fafrodũ til Hneyxlunar og vondra Epterdæma. Þuiad

huad

Hüad er nu kÿdara ad heyra og ſpyria ept[illegible]Fafrodom/ eñ þetta/ Braſade hñ yfer. Item/ øngua Refſing fieck ſa/ Eg er og Fatækur / þar fyrer hirde eg ecke vm/ þo eg giøre ſlÿkt hid ſama.

Nier veit eg mier Amæle vÿſt/ ſem er/ Slÿkt ad tala z ſkrifa/ þ ſie Landenu til Vanheidurs. Eñ þar ſuara eg ſo til/ Ad ſtraffa Synd og Vondſkap/ þ hefur Gud ſkipad z boded Eſa. lviij. Kalla þu/ lat ecke af/ og kunngior Folkenu þeirra Synder. So hefur Gudz Son ſialfur giørt/ aller hans Heilager truer Þionar. Þar næſt vite þeir ſem ſo eru tærelater Landſins vegna/ ad Synder og Glæper Skam̃er og Leſter/ þeir ſem eru oreffter/ oſtraffader / þ er myklu meir til Amæles/ Smanar/ Hrops/ Minkanar/ enn ad ſtraffa Synder z Glæpe. Þuiad þta er þad ſem ſaurgar Lend og Lyde/ fyrer Gude og Mønum z Oſrægd giører hia ødrum Þiodum.

Enn

Eñ ad seigia til Synda z Glæpa / Almugans/ þad er/ þm eingen vanheidur sem broted hafa / Þuiad Gud bydur oss huørge / ad fara epter þeirra Villd/ edur akta þeirra Neidur edur Vanheidr/helldur skipar S. Pall so / Predika Orded/hallt ad hwørt þad skied ur j Týma edur otýma/straffa/ ogna/ amiñ. Enn vakte þeir sig sem eru j Volldum og Storkum/sem Straff og Refsingar eiga vppa leggia/a Synder og Glæpe/ Nuxe þeir þar vm/ þr giøre Landenu ecke Sman nie Vanheidur / hia øllum ærlegum Møñum/med þrra Refsingarleyse/ Þuiad hier fyrer minka aller Mañkoster/vaxa allar Odygder/Synder z Skañer/j Landenu. Þui huar eingen er Kwse þar er eingē æra/ Nuar Eingen Ogun er af Yfervalldenu til/ og huer ma læta sem vill / þar vtsloknar vm sijder/æra/ Dygd og aull god Verk/z verda Meñ sm i Sodoma og Gomorra/ so hier vill fram koma/þ

E. Spamad-

Spamaduren ſeiger Jeremias. Nema Drottenn hefde lated oſſ epter Sade/ þ er/ Fatt eitt af Folke / þa værum vier ordner ſem Sodoma z Gomorra. Þetta Reffingarleyſe vtſlockur z allaſt Gudz Otta/ ſo ad Landed verdur vm ſijder/ſo ſem þeir / vm huoria S. Pall talar
n 6. Tim. j. z ſidur er ſagt / þar Menn ſeigiaſt elſka Gud/ enn med Verkonū/ afneita þeir þui/ þt þeir ſie Boluan= legier og vantruader/og til allra godra Verka Oſkickanlegier. Slijks aflar Reffingar leyſe hier j Lande / og huar añarſtadar pad er/ Þetta er Landenu meire Vanheidur/eñ þo Synder z Leſt er ſie ſtraffader/og Oſider j lioſe læin= er/til aptur hallds z viduorunar. Þetta er þad ſem oſſ er til Kiñroda lagt z tal ad/hia vtlenſkum Þiodum ſem hingad ſigla/ad Synder og Leſter/ſie hier ecke fyrer Synd aktad / Þad er / ecke reſſt nie ſtraffad. Þetta er meire Vanheidr einu kriſtnu Lande þar Guds Ord er
hreint

hreint og klart predikad/Logen lios og skyr / eñ hut po Menn falle j Synder/ huiad þad skiedur j øllum Londum hia øllū Þiodum/ z Folke (þui midur.)

Skule nu leidriettling verda/ z nœck ut ender a soddan Osidum/ Syndum z Glœpum/ sem nu yfer geisa þa hlyter Verallldlegt Valld ad taka vara a sijnu Kalle og Embætie/ og lata Synder og Glœpe refsiast/epter riettum Logum/ so a þeim Heimska/ Fielausa/ sem hinum fulla og Fiesterka. Og fara ecke sem sumer Vallds meñ hafa giort/ ad pikta vænt vm Synder og Glœpe / þar sem Fie er fyrer / Enn leggia ecke par til hiña Fielausu. Þad være z oskanda ad þeir Syslu meñ/sem hafa þñ Plag sid/ad giora heilar Predikaner/ a sijnum Þingum/og Omak taka af Presturnum/ Ellegar hitt/þeim piker Prest arner þar vti Oduganleger/ad þr vill du sialf a sig amiña/og saman taka wr Ritninguñe/allar þær Greiner/sem þa

aniña a þeirra Embætte / huar Gud hañ skipar/ad straffa Synder z Vond skap/ og huad hañ hefur vid lagt/ ef þ verdur ecke giørt. Þa være næckr Von ad bæde munde þeir sialfer oppueckiast j siñe Samuisku/til ad huxa um þeirra Kall og Embætte / enda munde þa og lijka Almugen skielfast og hrædast / ef hañ so opt heyrer Guds aluarlegar Vi falningar/ og sier Dæme a hinum ød rum sem refster verda / þui ad ofmiøg er sa Neimkur sem annars Vite alld rei lærer sier til neirnrar Viduørunar. verda.

Nu þo so kuñe til ad bera / ad þeir sem Refsingar Suerded hafa i Hende/ ecke ecke sitt Embætte / sem nu er nog um talad / Þa eigum vier sem erum Ordsins Þionar/ad giøra vora Skyll du/bera oss ad med allre Dygd z Kost giæfne/Lækningar ad leita/ædur nefnd um Meinū so ad Skullden fiñest ecke hia oss/so sem sumer hallda / ad þui sie

Skañer

Skamer og Synder drygdar/ad Prest arner sie oduganleger / straffe ecke / aminne ecke/ z giore onguа Skylldu sins Embættis. Þetta er nu Agreiningurenn/ Balldsinenn kienna Prestum/ Prest ar kienna Balldsmonnum z þeirra Refsingarleyse. Enn huad sammast er / Pad mun hierhuers Mans Samuiska a þm Deige Drottins/þa huortueggiu skulu Reikningskapen standa / fyrer Guds Syne/sem Paulus seiger/openbert giora.

Enn slijk leidrietting hun skiedz ecke med odru mote/ enn þui/ Ad su andlega Refsing/pad Straff kristelegrar Kirkiu/sie vpp aptur teked/sem Menn kalla Bann og Forbod / Ecke fyrer Naturs saker edur Fiargirndar/og ecke med þm hætte sem j Pauadomenum var/mz særingum og sreyptum logandi Kiertum / Nelldur med þeim hætte sem vor liufe Lausnare Jhesus Christus/ hann hefur sialfur jnnsett og bifalad/ Matth. xvj.

Þier vil eg giefa Lykla Himnarijkis / og allt huad þu bindur a Jordu / þad skal bunded a Himnum/ Og allt huad þu leyser a Jordu/ þad skal leyst a Himnum. Item/ xviij. Sanlega seige eg ydur/ Huad helldst þier binded a Jordu / skal og a Himnum bunded vera. Og huad þier leysed a Jordu/ skal laust a Himnum. Johann. xx. Huerium helldst þier fyrergiefed Syndernar/ þeim eru þær fyrergiefnar / Og huørium þier þær aptur hallded/ þeim eru þær aptur halldnar.

Þetta er þad rietta Lyklavalld kristelegrar Kirkiu/ af sialfum Guds Syne giefed/ ad til seigia jdrande Mønum z. bæda Nád og Syndanna fyrergiefning af Guds Alfu / Þad kallast hier ad leysa. Þuiad huer hann jlla giører/ hann er þegar bunden j Fiøtrum Syndarenn ar/ Diøfulsins/ Daudans/ og vardueit est so til eilijfrar Fyrerydæmingar/ nema hann verde leystur. Þar næst er og

kristelegre

kristelegre Kirkiu bifalad ad binda / Þad er/ ad til seigia z boda þeim Gudz Reide/ sem eru jdranarlauser/ og aþur eru bundner.

So er nu þetta Lyklavalld tuefallt. Añar Lykell er sa sim leyser/ edr vpplætur Himerijke fyrer þim sim jdrast. Añar er sa sem bindur og aptur byrger Himerijke fyrer jdranarlausum og Ogudlegum. Og hüar helldst sem ad þsse huortueggie Lykell hñ er riett tijdkadr/ og med Hondum hafdur / Þar er su rietta og saña Guds Kristne / Þar er Hlydne vid Añdlegt Kieñevalld / Þar eru Dygder og Mañkoster/ Þar mdur kiesiast z afleggiast Synder z Glæper.

Þetta er þad Kirkiuñar Straff/ sim vier vilium vm tala/ z hüoriu naudsyn legt er a Fætur ad koma / ef hier skal Guds Kristne riett og søñ vid Magt blijfa og halldast. Þar fyrer giora þr aller vel og Kristelega/ sem bæda þessa Lykla bruka/ Hiner ranglega/ og so sim

 sutksamer

ſuikſamer Þionar ſem alldrei giora
/añad eñ afleyſa/afleyſa/huørn ſem fyr
er kiemur/ huørt hañ hefur rietta Jd=
ran edur ecke.

Og þeſſer Lyklar þeir eru ſo ſam=
teingder/ad þar kañ huørke añars án
ad vera. Þuiad huar þeſſ bindande og
aptur lykiande Lykell er alldrei hafdur/
þar eru allar Predikaner og Aminãing
ar for giefens. Þuiad hier geingur þ
eins til ſo ſm̃ þad ſkiedr i Veralldlegre
Valldſtiorn/ j Buſkaparlage Barna
Lienſtu. Ef þ' fylg' eingē framkuæmd
nie Straff ept' Doma/Setniga/Skip
aner/Aminingar/ þa er þ ecke añad eñ
tomt Hliod/ edur ſo ſem þa Kolflauſre
Klucku er med kappe hringt/ og ſiodar
eckert. So hefur Predikanar Embætt
ed ecke ad ſeigia / ef þar fylger eckert
Straff med/yfer þa Ohlydnu og Jd=
ranarlauſu. Og villdu nu Veralldleg=
er Vallds meñ ſtyrkia og hialpa hier
til med oſſ/ad ſoddan Tygtan z Kriſte
legt

legt Straff vid Magt halldest / þa er eñ Von a Leidrietingu/med Gudlegre Hialp. Eñ vilie þeir þetta motfalla / og kalla Papistaskap/edur nyia Setninga/ Almuganum til þyngsla og obær elega vppa lagda/ z vtuega hier a mote nyar skipaner af Konglegu Vallde/mz ortettre Vnderuijsan/ so sem skiede fyrr meir vm þær openberar Aflausner/þa er þad vte og endad / z þa ma sa Himneske Faderē sialfz taka til siña Rada.

Þetta Kirkiuñar Straff / sem er sa añar Partur Lykla valldsins/ huør ed allein asta kiemur vid þa hinu Ogudlegu / þ er mz þreñu mote/ Hid fyrsta kallast/ Suspensio ab vsu Sacramenti/ Hia oss kallast þad Forbod/ Excomunicatio minor. Nær eirn Trulyndur Sæluforgare/og Kieñemadur hañ vijsar fra Sacramentenu / þeim sem ecke kunna Høfud greiner Kristelegs Lærdoms/edr þr siñ rāga Meining hafa j eiñ huørre Truareñar Grein / Item /

 Frillu

Frillulijfis Meñ/Nordoms Folk/Pillt
meñe/Strakar/ og ødrum þiuljkum sm
Guds Ord og Kongs Ordinantian
bañar ad giefa Sacramentum/þeim til
meira afellis Doms / þangad til þeir
giøra Jdran og yferbot. Þessum hæfer
ad fra sie vijsad Sacramentenu heim-
uglega/ nema þeir forsuger Jdranar-
lauser Halsar / þeir ed Sacramentum
heimta/ sem adra vita Skulld / bif ola
Prestunum Sæl og Lijf sitt/slijka ver-
da þa Prestarner af ad setia / og med
Nafne ad openbera / þar til þeir aud-
mykiast/ og leggia af slijka Heimsku.

Hid añad og þad stærsta Kirkiuñ-
ar Straff er su openberlega Bañfær-
ing/ Nær ad eiñ hardsuiradur openber
glæpa Madur/ epter giørdar Løglegar
Amiñingar / verdur openberlega med
eigenlegu Nafne lystur bañfærdr/ for
dæmdur / og Diøflenum i Valld yfer
giefen/eñ j fra kristelegre Kirkiu rækur
og reken/og af sniden/ og sijdan hallo-
en fyrer

en fyrer eitt Heidingia/ vid huorn eing en kristen Madur a ad hafa Suefn z sammeyte/edur nockra Hondlan/ nema sa sem hluttakare hnis Synda vera vill. Þetta Straff hefur sialfur Guds Son innsett/og Orsins Þienurum skipad al varlega ad hallda/ Math. xviij. xvj. Johann. xx. ij. Cor. vj. j. Cor. v.

Þessa vtelukning edur vtskufan j fra kristelegre Kirkiu/kalla Canones/ Excomunicationem maiorem / Vier/ Bannfæring/ Christur kallar þad Vtskufan fra Sofnude Guds/so sem være sa Madur / Andskygd / Sinnirding. Þetta sama Straff ver og hia Gydingum i vara/ad viskufa wr Samkundunum/ollum Gudlestiurum og openber um Syndorum. Og slijkt er teked vt af Dæmum Heilagra Forfedra/ So sem vier siaum/ huersu od Cain var epter hans Brodurdrap vt rekenn z skw fadur j fra Guds Sofnude.

Nu med þui/ad a Jordunne er eckert

starra

ſtærra og hrædelegra Straff/enn þetta ad verda Banfærdur / nær ed kriſteleg Kirkia handtierar þad Bañ riettelega þa ber hier med ſtorre Athugaſeme og Skynſemd/med ad fara/og ecke ſier ad flyta til ſtiǵrar Þionuſtu / ſo ei vindeſt til Naturs edur Ovilldar / meir enn til Gudlegrar Vmvondūar/þui þar ſtend ur ſkrifad/ Quod juſtum eſt juſtè perſequaris.

J fyrſtuñe logdu alleinaſta Byſkupar þeſſa Banfæring a Meñ/ þo mz Rade og Dome allra añarra helloſtu Preſta/epter þui ſem þa voru Andleg Log. Nu hefur Veralldlegt Vallð ꝥ lagt vppa huern og einn Kieñemañ j ſiñe Sokn/ huørs Omaks og Vanda/ vier vñum þeim vel/ Vtan alleina oſkum/ad þeir feinge bæde Vited og Vilian þetta riettelega ad giøra/ ſo verda mætte til gagns og Nytſemdar.

Enn af þui ad þetta Straff er nu ſo leinge aflagt / og þar med marger myklu

mykklu Olærdare/enn þeir vite riettа ad-
ferd / soddan aluarlegrar Tyftanar /
Pa skal þesse Vnderuijsan ollum Kierk
emøñum openber vera/ sem teken er vt
af Guds Orde/Ordinantiunne/og od-
rum Siduenium kristelegra Kirkna j
ødrum Londum/ og af þeim ellsta sid-
uana kristelegrar Kirkiu/hijka einnen af
sielfum og samþyckium Skickonum/sem
hier j Lande giørdar eru/Gudz Orde til
framgangs/enn Syndum og Glæpum
til apturhallds.

J Fyrstunne var þesse Disciplina/
Tukt og Age/ad nær nockur hann var
fallen j Mordom/Blodskomm/Frillulyfe
Mañdrap/Stuld/Ran/Meinsære/og
adrar þuilijkar Storsynder/þa var hm̃
fyrerboden Jñgãgr kristelegr^a Kirkiu/
vard añat huert ad stãda vtã Kirkiu/edr
j einhuørrĩ Afkima/þãgad til Byskup
sette honum tijma til Jdranar og
Yferbotar. Og ef þa syndest og bruijs-
adest/ ad hiñ seke giørde jdran og liete
af

af aluarlega/ þa var hann afleystur/ z j
kristelegrar Kirkiu Samlag aptur tek-
enn. Þetta er eingen Papistaskapur /
sem kann skie nu vil margur kalla/ helld
ur eina sonn og Gudleg Tyktan/ Age og
Ressing. Þetta er nu þad Forbod/ edur
excomunicatio minor/ sem adur er sagt
Og vilie nu hinn synduge audmyktia sig/
lofar Idran og Yferbot/ og þad sama
a sijnu Frammferde merkia laata / Þa er
ecke vm neina Bannfæring ad tala edr
hyra/ helldur taka þa til Sacramentis/
Ecke strax þr heimta/ Og enn sidr fyrer
nb. Bod edur bodskap Syslumanna hvertier
sumer ad nu vilia vera/ bæde fyrer All
tarenu/ z a Predikunarstolnum/ huar til
þeir hafa aungua Bifalning / helldur
þar þuert a mote. Vakte z Prestarner
ad þeir giøre eckert fyrer Velld edur
vinattu nockurs Mans a mote Gude /
þuiad þ er þeim fyrerboded/ 1. Tim. v.
So er þad z eirnen hier j Lande sam
n.b. þykt og stickad / huad øllum Prestum
ber

ber vandlega ad hallda / ad ſtorbrota
menn/ Nordoms mēn/ Meinſæris mēn
Frillulijfis menn/ Þr ed fara med Kukl
og Galldra/ Þiofar ſanreynder / Blod
ſkamarar og adrer þilijker / tracte ſier
ecke j Kirkiuna/ an Lofs edr leyfis/ Eñ
ſie þeir ſo forſuger þa drage Preſtr vnd
an þrra Aflauſn þui leingur / allt þar
til þeir audmykiaſt / ſo ſem tilheyrelegt
er/ z lijde þ'' ad auk aluarleg'' aminning
ar af Preſtunū til jdran'' z yferbotar
z ad þr lære ad ſkamaſt ſijn/ j Auglite
Guds og godra Manna. Þuiad ſoddā
Oſkickanleg heit er ecke hæfileg / ad ſa
ſem ſo hefur ſtygt Gud/og hneykt hans
Ord/og Guds Søfnud/ad hann tracte
ſier nalega fram̄ fyrer adra froma Gud
hrædda danumen̄. Þar fyrer ſk Preſt
uren þa hardlega aminna ſtrax þa þra
Brot er openbert ordet / og eyrer þeirre
ellſtu beſtu Diſciplina/ og Kirkiunnar
Ogun/ſkipa þeim og læta þa ſtanda
vtā Kirkiu elligar a midiu Kirkiu golfe
[illegible]

mdur kriupāde/ so þeir audþeckter sie j hia ødrum.

Nu þar sem neckur er j sijnū Slæp forhertz/ vill ei af lata/ ellegar vill ecke bæta/ vid þañ sem hañ hefur misgiørt/ ellegar sa hañ vill ecke Jdran giøra / Enn hans Synd er þo øllum Søfnud enum openber/ og foraktar sins Kieñe mans Añiñingar/ þa hid fyrsta kieme til þessa seinasta Straffs/ sem er Bañ færingen huer ed skie skal med þessum hætte sem épter fylger.

Fyrst skal Presturen tala vid hann heimuglega/ og hann amiña so sem til heyrer / ad giøra Jdran/ lata af sinne Synd/ edr Priosku. Kome þa ecke nein Bot nie Betran fram/ þa giøre hønū eñ adra amiñing/ vnder tueggia Skyn samra Maña Vitne / ad hañ late af Syndeñe/ ottest Guds Reide/ huør ed a huøriu Augabragde yfer hønum hang er/ forlijke sig vid Søfnuden þañ hann styggt hefz. Nialpe ecke þesse Amiñing/ þa sk

þa skal þo Prestur aminna hann; þrid ia sinn.

Nær liggur a ad fara ecke so sem fyr ed/lata heillt/halft Aar/a mille huør-rar Amiñingar. Ecke helldur þeir sem ofskamt a mille lata. Enn þad er sam-teïed j gømlum Kirkiuñar Løgum/ ad þar skule minst Timi vera/ a mille huørrar Amiñingar. Nær med skal ꝛ Presturen auïsa honum/ad vilie hann ecke ad giora/þa mune hañ leita þeirr-ar sydøstu Lækningar/sins Embættis vegna/sem þar til heyrer.

Hialpe nu soddan Amiñingar eckert/ þa sk til seigia Byskupe edr Profaste j þui Hierade/Og hñ vita lata allt Mal med Auexte / og allar Circumstanti-as. Skal þa Profastur edur Byskup stefna þeim Ohlyduga / Þad er / set ia honum Dag/ad koma til siñar sokn-ar Kirkiu / Og skal soknar Prestr taka til sijn añan Prest þañ sem næstur er. Skal þa enn skie Amiñing til fullkom-

legrar jdranar/og yferbotar. Vilie hañ pa afmta/ og bæta/ pa skal ecke bañfæra/ Nelldur afleysa opinberlega/og giefa Sacramentum/po so ad hañ æd ur/bidie Kirkiu Søfnuden vm fyrergiefning / vegna þeirrar Hneyxlunar sem hañ gierde/og ad Prestur sette høn um hæfelegã Tijma/til skripta/ so siast og reynast mege fullkomlega hans Jdran/huort hun er aluarleg/edur ecke/z aflevse ecke i nøckurn mæta/ fliotlega/ fyrr eñ hans Jdran er fullreynd.

Enn þriosk est hañ vpp / vilie ecke koma/edur fer mz Vielar/vndan dratt/ fororð/og fanytar lefaner/so sm marg er flokner Laga meñ / edur skarp vitrer Skalkar plaga ad gøra einfelldum Fatækum Prestum/ pa skal sa Syndare þar i þeim Kirkiu Søfnude strax bañsærast af soknar Prestenum.

Pad skulu z Prestar merkia/ad pa Mordomur / Frillulijfe/ og huer ønnur Synd sem er / er øllũ openber i Kirkiu

soknene/

sokn...e/þa er ecke þorf a þeirre Heim
uglegre Aminingu sem fyrr vm talar /
helldur strax vnder Votta/edur openber
lega/ad am ina.

FORMA EXCOMVNI-
cationis maioris

Epter Predikũ þa tale Prestr til Folk
sins þessum Ordum/edur þuilijkum.

God Syskin/ Alla tijma hefr j kristelegre Kirkiu vered sa Sidur / ad bañfæra þa Ogudlegu og þuerbrotnu/ þo ad j Pauadomenum være bæde þetta Bañ/ z margt añad/ misbrukad og ei sem skyllde riettelega med fared / huar vm nu er ecke ad ræda.

Gen. iiij. Bañfærde Gud sialfr Ca in epter þad hñ hafde veiged siñ Brodur Abel/ Og sagde/ Rafande og Land flotta skalltu vera a Jørduñe.

j. Cor. v. Bañfærde S. Pall/þañ sem sijna Stiupmoder hafde teked til Ekta.

Ambrosius Byskup bañfærde Theodosium Keisara fyrer Mañ slag sem hñ hafde lated giøra j Borgeñe Thessalonia/og sijñ Dæme fiñast nogleg.

Þetta Bañfæringar straff z Embætte/hefur Christur sialfur jnnsett / Matth xvj. Huad þu binder a Jørduñe þ skal bunded a Himnñ. Math. xviij. Hañ skal vera þier so sem Heidinge/ og Tollheimtu madur z c.

Nu med þui ad þesse þuerbrotne Syndare/ N. N. vill ecke til Hlydne ganga/ hvørke fyrer heimuglegar nie openberar Amiñingar/ þa neydunst eg til/ mijns Embættes og Skylldunnar vegna/ad giøra so sem Gud hañ hefur boded z befalad/z Andlegt yfervalld.

Þar fyrer seige eg so.

Eg N. Jhesu Christi og hñs Heilaga Ords Þienare (Overdugur) ydur og mier i hñs Nafne saman komnum/ þa sel eg og afhende þeñañ þuerbrotna Syndara/ N. N. son Andskotanum

um j Balld/til deydingar Holldsins/ad hans Ande mætte verda holpen/a Deige Drottens/ef hañ Jdran giorer. Og eg boda og til seige nefndum N. nu a þessare Stundu og Tijma Reide Gudz og lyse hañ af Guds Alfu/vijskwfatā/ vtlyktan/ frasniden fra Guds Kristne og hans Søfnude/ꝛ lyse hann ad vera bañfærdan ꝛ bøluadan/ med Dioflenum og øllum Omilldum/þangad til hañ giorer riettа Jdran og Yferbot. Þar med fyrerbyd eg honum øll Heiløg Sacramenta/og Samneyte allra kristiña Maña/ J nafne Fodur/og Sonar/og Anda Heilags.

Þa eñ aptur til Folksins þesse Ord

Ydur alla og sierhuørn amiñe eg/ad þier akalled ꝛ bidied Gud/þad hañ vard ueite ydꝛ fra Syndeñe/fra Diøfulsins Yfervallde/og Vielum.

So og amiñe eg alla Meñ/ad þeir hafe huørke Suefn nie Samneyte vid þañ Bañfærda/ ei Kaup nie Skipte /

nie nockra Nøndlan/nema ad aminna
hañ til Jdranar og Yferkotar.

Nu er epter þad þridia
Straff Christelegrar Kirkiu/þad/ Sm
er Almeñelegt og geingur yfer allar
Synder/j mote Guds Løgmale/eñ er u
þo ecke Notoria personæ/þad er Mañ
veit ei huør þad hefur giørt/eñ Verk-
ed syner sig sialft. Þess hattar er sa
Stuldr sauda z añara hluta/sm hier j
Sueitum liggur / mørgum Mønnum
til Skada og stors Tions/og huerke er
af Bændum epter Løgum ransakad/ ei
helldur af Valldsmønnum adfylgt nie
epter leitad. Þar eru og þeir sem fara
med Kukl og Kuenna galldra/ og med
Fiølkinge/Og sumer giøra Menn sin-
nullna/ so ad opt og tijdum hafa Nien
þar fyrer ordet ad skilia rangle ga/sem
adur hafa epter Løgu saman giefen
vered/sem nu eru nyleg Dæme til j þess
um

um nalægū Nierødum. Soddan Synd er og Skamer þo leyneiegar sie/þa ỽeß er ei ad þær sie strafflausar/epter Guds Orde/ Þui hier er ei neitt Von/ad ver-alldlegt Walld til hluteſt / ſem (kann ſkie) lijtt ſtraffar þad þeir ſia med Augunum.

Þesse Strøffū hefr ei sierlegt Nafn j Heilagre Ritningu/eñ hefur þo ỽdkud vered. S. Pall kallar þad Anathema Maranata/þ er Bañfæring til Dauda/ Deut. xxviij. kallast þr Maledicti þad er Boluader. Suña / þetta Bañ er ein aluarleg og openber og almeñe-leg Lǫgmalsins Bøluan / og Bodan Guds Reide yfer allar Synder/z Gleype Maña sem þa verdur vm talad / Rom. j. Guds Reide mun af Himnū openberast/yfer allt Ogudlegt Athæfe z Ranglæte Maña. Joh. xvj. Heilagur Ande hañ mun straffa Verolldena vegna Syndaña.

So lesum vier ad Gud hañ baud ad

Fiij. Meñ

Meñ skylldu øll Løgmalsins Bøluan ar Ord/ og hotaner vpp lesa i til settan Stad og Tijma / aullu Folkenu aheyr anda/og þar til Andsuaranda/ Amen. Huiad so stendur þar Deut. xxvij. Le-uitarner skulu vpp hefia og seigia til huørs Mans af Jsrael / med hærre Raust.

Bøluadr sie sa sm̃ giører Skurgod.

Bøluadur sie sa sem blotar Fødur og Modur.

Bøluadur sie sa sem færer Landa-merke Naunga sins.

Bøluadur sie sa sem lætur hiñ blin-da villast.

Bøluadur sie sem hallar Riette hins Framonda / z cf.

Bøluadur sie sa sem ecke helldur allt þad/huad j Guds Løgmæls Bok skrif-stendur/ z giører þar epter. Og til sier huørrar Greinar/sagde allt Folked mz hærre Røddu/ Amen.

S. Pall setur þa alla j Forbod og Bann

Bañ eilïfrar Fyrerdæmingar/siñ ecke elska Herran Jhesum/ j. Cor. xvj.

Epter øllum þessum Greinum/ þa er þetta Kirkiuñar Valld ꝛ heñar Ref siag ecke af takande/hellðꝛ vppreisande og vid Magt halldande/til ad hallda j Taumme Draduondum/Ohlydnū/bæde Þiofum/Rans meñum/Galldramøñ um/ þo eingen vite huører eru / vegna þeirra Kirnsku / og kloklegra Þiofa bragda.

Eñ þesse Bañfæring hefur adra afferd eñ hin fyrre/þar fyrer verdꝛ þar godan Greinarmun a ad giøra/og med Skynseme ad ad fara/ so ad til gagns mætte koma j Kristneñe/ꝛ apturhallds þessum vondum Verkum og Glæpum/ sem yfer ganga.

Þar fyrer/mꝫ þui Meñ kuña slijka Þiofa og Straka ecke ad þecka/ eñ þr eru þo j-bland annarra Gudhræddra kristeña Maña/ganga til Sacrament is/heyra Gudꝫ Ord/lataſt vera forkoſt

Fv. ulega

ulega Kristner/en̄ eru þeir skadlegustu Strakar og Nræsnarar / Þa er þesse Náttur til settur/ slijka ad Bañfæra/ og til Jdranar ad leida.

J fyrstu skal huór Prestur trulega vnder vijsa Byskupe / edur hans Prozaste / huen nær sem helldst soddan Stuldur skiedur i hn̄s Þingum/og Men̄ ecke vita huórier ed vallda/sie þad og Rukl/Galldrar/ Mónum eda Fienade til Skada/edur huad helldst vpp kiemur / þad til Hneyxlanar horfer i Kristneñe. Og þetta skal iafnlega skie/af huórium soknar preste/ nær þad til fellur.

Þar næst skal Byskup láta slijk Brot / openberlega kun̄ verda fra óllum soknar prestum vm Hieródden/ og þeir skulu soddan yferlysa/ad soddan og soddan fropnrdnr/Synder og Glæper/hafe þar og þar drygder vered/ og þar med bidia Gud/ ad hañ þess hattar Syndórum sinne til Jdranar/og láte þa openbera verda þeim til aptur halldz vondra Synda.

J þridia máta / þa sie tilsetter sierleger tijmar/nær slijkre Bañfæringu verdur yferlyst og þess hattar Men̄ eru af setter af Sacramente/og openberlega i fra þeirre Andlegre Guds Kristneñe/og hans Sófnude vtlyker. So et sie slyka yferlyst / sinu sinne a huórre Kirkiu / helldur vnder eins vm allt Stigted

og i

og j öllum Soknar Kirkium. Þar fyrer ba skulu þesser Hatijdis Dagar/ hier til skickast / Sem er Suñudagur fyrstur j Aduentu/ Suñudagur næstur fyrer Paska / Og næstur fyrer Huitasuñu / so sem þad er og lyka skickad j Ordinantiuñe / nær yfer lysa skal/ huörium ek skal giefast Sacramentū. Þui skal huör prestur ad endadre Predikun/ þeñan Hatt hafa og hallda/og med þessum edur þuilykum Ordum þetta fyrer Soknar Folkenu kuñgiöra.

Forma Excomunicationis.

Þad er ydur öllum kuñugt / Um þann mykla Ovana sem hier tijdkast j allmörgum Soknum/ ad huör og einn nalega er teken til Sacramentis ovansakadur/ huört hañ er þar mal legr til edur omaklegur / Liggia sumer i vondum Lifnade / ödrum til Hneyxlunar / Sumer eru Ohlydner / og læra ei sitt kristelega Catechismū/ sem til er sett z skickad. Þar fyrer er þad so boded og bifalad i Konglegre Ordinantiu/ huöria vier aller skylldugier erum ad hallda/ Ad um þennañ Tijma og so opt sem þarf/

þarf/skule ollum openbert gioraſt/huert um Monnum fyrer boded er ad Preſt- arner giefe Sacramentum / Sem eru þesser.
I Bannfærder Menn/og þeir sem ecke eru leyster wr þui Banne.
II Þeir sem hindrader eru j nockre Villu j þeim Greinum sem til heyra kristelegum Lærdome/og riettre Tru.
III Oder Menn/Vr:stola/Stalfheim- ster/þau Baurn sem ecke eru komen til fulls Skilnings alldurs.
IIII Hordoms Menn/Frillulijfis Folk/ Þeir sem drygia Okur / Þeir sem od- rum Samkristnum syna Ualld/ofrijke edr Strakskap j mote Logum z Riette.
VI Þeir sem ei kunna Catechiſmum z þær Spurningar af Sacramentenu.
Ollum þessum og þuilijkum þa er fyr- erboded af Allsu kristelegrar Kirkiu/ad veita og giefa Heilagt Sacramentum.
Auk þessara þa eru þar adrer vond er Menn / huorier ed hneykia Guds
Sofnud

Søknud/mz skulde z strakskap. Sumer stela Fie og Fiarhlutum Mañā/edur briota vpp Nws. Sumer fara med Galldra og Rwner/og giøra Møñum Skada / sumer stela annara Manna Skogum/Vidum/Veideskap/ og ødrū Lands Nytium.

Nu þo Menn vite ei Nøfn þessara Mañā/þa er þo saint Syndē z Strakskapuren straffande. Þar fyrer/ so sem S. Pall af Guds Anda lyser Bañe yfer alla þa sem ecke elska Drottenn Jesum/ Og so sem Gud sialfur hañ hefur skipad Bañe og Bøluan ad lysa yfer alla þa sem yfer troda hūs Løgmal/ þau x. Bodord Deut. xxvij. Bøluad ur sie sa sē ecke heilldur þetta Løgmal/ þad er / Guds x. Bodord. So lyse eg af Guds Alfu/ Bañe og Bøluan yfer alla þa sem nu vil eg vpp telia/þeir sē Skamer og Nueyxlaner vppuekia j Guds Kristne/ þar til tek eg þessa sem epter fylgia.

I. Þeir

I Þeir ſem ſtela añara Manna Nautum/ Saudum z ødrū Fiarhlutū/ Og þr ſem brioſta vpp Hws Manna edur Nirdſlur til Stuldar.

II Þeir ſem fremia Galldra Run er og Fiøfikynge/ huørt helldur þad er Moñum ſialfum til Skada/ edr þeirra Fiar hlutum.

III Þeir ſem̄ Gude til Nadungar/ jata vppa ſig Nordoma / Frillulyfe / Blodſkam̄er/ fyrer Villo edur Vinattu vid þa ſem eru ſakaꝺer / og taka þar vppa Lauſn og Sacramentum.

IIII Þeir ſem gripa edur ſtela/ annara Manna Rekavidum / Skogum/ Veidum/ an þeirra leyfes ſim̄ eiga.

V Þeir ſem ſueria ranga Eida / ellegar med hylmingum/ Yferſkotum / og giøra ſier øngua Samuiſku af.

VI Þeir ſem giøra Fals brief/ edur Inſigle vppa dauda Meñ edur Lifande fyrer Agirndar ſaker/ og ad fyrer koma Riette ſins ſamkriſtins Naunga/ j mote

allre

Item þr m̄ e kon̄ ſem̄ heitast v ad, þa daudez, ef þr gefa ei lífr af hinu dioful ſkap z kyte marg ſaklauſar meñ h ſkada peing/ a lífe z heilſu.

allre æru og kristelegum Nætte.

VII Þeir sem og fara med Kueisu blød/Runer/Lækningar/ og Særingar vid Guds haleitta Nafn/ hans Blod / Vnder/Pijnu og Dauda/ z latast þar med græda Mein Mana.

Item. Þeir og sem ræna Fie Manna j mote ollum Løgum og Lands rietti/og leita ecke ædur Laga z Riettar.

Item. Þeir sem Ologlega ... Doms z Laga skilia sig vid sijn eigen Konu/ hlaupande burt i adrar Sueiter z Fior dunga/ z sumer sig þar gipta/edur frem ia vondan Lifnad.

Item. Þær Konur sem ecke vilia seigia riett og satt til Federnis Barna sinna/ enn hengia vppa saklausa Menn/ So z þær sem falla j Hordoma edur Blod skommer/og þa þær finna sig ad vera ... kunfre Hofn/sietta þær sier vnder adra Menn/huerra sem þær fa þa til Lettis vid sig/ z giora so Mannvillu j Lødenu. Item

Allar soddan Synder og Glæper/

straffast

[illegible]

straffar Guds Ord/ og bodar þeim sem slijkt giøra/ ad þeir skule ecke Arf fa j Rijke Guds/ og so sem Gud sialfur epter ovnibreytanlegum Rieitte sins Logmals / bodar og seiger alla þessa vpp talda z þuilijka/ ad vera Bøluada /og S. Pall lijser og Bøluan yfer alla þa sem ecke elska vorn Herra Jhesum Christum/ So lyse eg af Gudz Alfu Bøluan og Bañe z Gudz Reide / yfer alla þa sem soddan Strakskap Glœpe z Synder giøra / j Kristnenne / Sem nu vpp taldar eru og allar adrar þuilijkar stor Synder / þangad til þeir giøra rietta Jdran og Yferboot / ad Vitne allrar Kristelegrar Kirkiu / J Nafne Fødur / og Sonar / og Heilags Anda Amen.

Um þa Openberlegu Skrift og Aflausn.

Ad hallda kristelegre Tyktan vid Magt z sañe Hlydne vid Guds Ord/

Þa et

Þa er miøg gagnlegt og naudsynlegt/ ad vpp aptur være teken su ellsta Ceremonia openberlegrar Skriptar og Aflausnar / so sem hun var j Vnduerdu Kristneñar epter Postulaña Daga og j mørg hundrød Aar þar epter. Þa var sa Sidur / ad þeir sem fiellu j openberlegar Synder og Glæpe / þeir vrdu ad standa fyrer Kirkiu Dyrum nockrar/ Missere/ Manude huad epter annad/ Med beru Høfde/ Berfætter / berande a sier suort sorgar Klæde/ Og lietu so huørn Mann þar sia sig og skoda.

Sijdan þa sa tijme kom sem þeim var i fyrstu a settur/ þa med kiendu þr openberlega siñ Glæp fyrer Kirkiu sofnudenum / og bædu vm fyrer giefning af Gude og Heilaga Aflausn. Þetta kølludu þeir Satisfactionem/ Þad er Skript. Ei ad þeir þar med forþienti Syndaña fyrer giefning (so sm̄ nu var seirna i Pauadomenū kient z hallded)

heldur ad þetta skyllde vera eitt syne-
legt openbert Straff og Tyktan/ edur
til Eptirdæmes / ad fordast og flyia
soddan Synder. Og ad þeir sialfer hin
er Synbugu openberlega lete sia og
merkia/ ad Þta være þeim sō Aluara
eñ eckert Gaman. Þar med og lijka þa
var soddan Skript eiñ openber Vitnis
burdur/ ad þeir sem syndga/ Þr verda til
Nadarñar aptur med tekner af Gude.

Slijkre Kristelegre allre Skickan
hafa Meñ i Pauadomenum vm breytt.
og kient/ ad soddan Skript/ være Boot
z Vtaling fyrer Syndernar/ Vm sijd
er kom þa og þar/ ad þeir lietu Menn
kaupa af sier/ þessar Skripter/ med Fie
og Peningum/ so sem ad hier skiede þa
Fostur og Kariinur voru med Fie leyst
ar. So ad Meñ vrdu þessar Skripter
klart af ad taka / sem voru Fostur og
Karijnur/ z oñur slijk Verk/ huar med
Meñ hugdust Syndaña fyrer giefning
ad for þiena.

Þegar

Eingin Madur kan Nögtga ad Vndrast yb þ hässkasamliga Blindl. og spillingu: sem komin er yb oss allm Euo born:

Þegar ad einn openber Syndare/ giører nu ad Amminingum sins soknar Prests/lofar Boot z frahuarfe Synd arennar / audmykier sig fyrer Gude og kristelegre Kirkiu/bidur vm Fyrergiefning og beidest Heilagrar Aflausnar af jdrande Hiarta. Þa skal Prestur sett hønum Dag/ad koma til sinnar soknar Kirkiu. So marga Sunnudaga i samm/ minst iij. Og audsyne þar med likelætes og Jdranar merke a sier. Þar skal hann standa a Kniam/fyrer Kirkiudyrum edr a midiu Kirkiu golfe/vm Predikun/sijdan þar epter tale Prestur til Folksins a þessa leid.

Þier elskanleger j Christo / Þad er Guds Bifalning og aluarlegur Vilie/ ad Synden skule j kristelegre Kirkiu mz Guds Orde strøffud verda/so þeir open beru Hneyxlarar z aller adrer/ lære ad hyxa vm Guds Reide j giegn Syndenne/so þr sie ecke b lijfande vnder Gudz Reide/ z óde seker Dauda z Fyrerdæm

G ij. ingar/

mz sainr z dupu synda z lasta : a bad
ingar/helldur ad þeir snueſt til Guds/
og verde Saaluhólpner/ so sem Gud hañ
hefur fyrerheited / Seigiande/So sañ
arlegá sẽ eg life/þa vil eg ecke Dauda
hins Synduga/helldur ad hañ snueſt z
meige lifa. Med þessum hætte hefur
Gud til Nadar teked / þa sẽ falled
hafa j storar og þungar Synder / þeir
sem jdraſt hafa/sem voru þau Adam z
Eua/ Aaron/ Dauid/ Manasses/ Mar
ia Magdalena/ Pietur/ Ræningen / og
fleire adrer.

So hefur og Gud Almattugur al
uarlega bifalad Þienerum sins Ords/
ad alleinasta þa jdranar lausu / for
hertu Syndara ad binda/ og þeim vid
Syndareñar Bøluan ad hallda/ Nello
ir og eirnen ad afleysa af Syndunum/
þa sem jdraſt.

Nu vite þier/ad þesse Madr/N.N.
hefur þessa Synd framed (hier skal
nefna hans Glæp / sie þad Hordom
ur/ Frillusyfe/ Þiofnadur/ Meinsære /
Lüg-

Jeg Vil hiælpt mz tilstyrk
Gudlig nad z hialp bet

Lijgvitne/ (edur huad añad) huar med hañ hefur verkad/ ad Guds Reide hun er bæde yfer hønum og so øllum þessū Søfnude vppuaked.

Eñ med þui hønum er nu leid sijn Synd/ so sem hañ hier vottar sialfur/ z bidur og gierneſt af Guds Myskunseme Nad z Fyrergiefning Syndaña/ fyrer Jhesum Christum vorn Medalgangara / þar fyrer þa vilium vier hañ j Nafne Christi/ og vppa hans Ord z bifalning/ leysa af Syndareñar Bãde z medtaka hñ aptr til Samlags kristelegrar Kirkiu/ fra huørre hñ hefur fræ snued og skiled sig/ med sijnum vondum Syndum.

Epter þetta/ þa skal Presturr spyrja hann ad sem jdrast.

N. Medgeingur þu / ad þu hefur þssa Synd/ Mordoms/ Þiofnadar/ Frillulijfis/ Meinsæres z cet. giørt z framed/ og þar med jafnfram̄t ødrum þijn um Syndum z jdranarlausū Lifnade/

G iij. Gud

jatning · Jeg aūr syndari m. bióm̄: ad jeg Gud o'min Naunga: hþi ...

Gud Almattugan til Rede stygt/ hans Kristne hneyxlad.

Þar til suare hiñ so aller heyre.

Ia.

Girnest þu af Hiarta/ad Gud Almattugur hañ fyrer giefe þier þennañ þiñ openberan Glæp / og allar adrar þijnar Synder/ og villtu fa og ødlast af mier Guds Ords og hans Kirkiu Þienara / openberlega Aflausn af þiñe Synd.

Hann suarar. Ia.

Bidur þu Kristelega Kirkiu/ huøria þu hefur hneyxlad/ad hun vilie vpp a Guds vegna / slijka Hneyking þier fyrer giefa.

Hann suarar. Ia.

Villtu nu hiedan j fra læta af slijkum Syndum og hneyxlønum / og betra og bæta þiñ Lifnad/ og lifa nu hier epter Kristelega og Gudlega.

Hann suare. Ia.

Sijdan legge Prestur Hønd yfer Høfud.

Villtu bidia

Villtu lofa

Høfud hønum / Og afleyse hann med þessum Ordum.

Almattugur Gud/ hann Myskunar þier og fyrer Maklegleika/ Dauda og Pijnu/ vors Herra Jhesu Christi síns elskulegasta Sonar/ fyrergiefur hann þier aller þijnar Synder. Og eg/ Guds Ords Þienare og hans Kirkiu/ af Befalningu vors Herra Jhesu Christi/ boda þier soddan Fyrergiefning allra þinna Synda/ J nafne Fødur/ og Sonar/ z heilags Anda Amen/ Gack j Fride Þier verde epter þinne Tru.

ALIA ABSOLVTIO.

Almattugur z Miskunsamur Gud hann fyrergiefur þier þijna Synd/ Og eg af þui Vallde sem eg hef af vorum Herra Jesu Christo/ j nafne heilagrar kristelegrar Kirkiu/ þa seige eg þig frij lausan z lidugan af øllum þijnum Synd um/ J nafne Fødur/ og Sonar/ og Hei

 lags

legs Anda Amen/Far j Fride/ꝛ synd ga ecke optar/helldur betra þinn Lifnad Gud hialpe þier þar til Amen.

Epter þetta snue Prestr sinne Rædu til Folksins/seigiande/Eg aminne ydur j Christi nafne/ad þier giøred þack er Gude/ ad hann fyrer sitt heilaga Ord og Predikunar embætte/hefur snued þessum synduga til Jdranar / Bidied og Gud/ad hann vilie hann nadarsamlega vardueita/og styrkia j gudlegu Framferde.

Og mz þui þier vited/ad Guds Son hann seiger/Luc. xv. Ad Føgnudur sie Einglum Guds a Himnum yfer einum syndugum/ sem jdran giører / So skulu þier og eirnen/af Hiarta glediast yfer Jdran þessa hins Synduga.

Og enn framar aminne eg ydur/ad þier fyrer Guds nafns skulld/ fyrergiefed honum sina Synd og Hneyxlan. Medtaked hann og hafed upp hiedan fyr er Kristelegan Sambrodur/brixled honum ecke

um ecke um sitt Fall / Helldur so sem Gud skipat j attunda Bodorde / Nylied og dylied / og vered þess ecke minnuger.

Læred og af þessa Mans Falle ad þeckia huilijkt ad sie Valld og Krapt Diøfulsins / so og huad aum og veyk Manneskian er j þessare Syndū spillt- re Natturu. Og vered þar fyrer vakāde og bidied / ad Gud late ydur ecke falla j Diøfulsins freistne / helldur vardueite ydur mz sijnum Heilaga Anda / So sē S. Paull vidvarar / og seiger / Huer hñ stendur / siae sa til hñ falle ecke. Og so sem S. Augustinus hann seiger / Þar er eingen Synd so stor / ad vier kuñum ecke j ad falla / ef Gud Drottenn / hann tekur sijna Hond fra oss / so sē vier hef um hia Dane / a David / Petre / og od- rum sanheilogum Monnum.

Tyka eirnen amiñne eg þig N. Ad þu nu hier epter legger Kapp a / ad lifa Gudræckelega / og bidia Gud jafnlega / ad hañ stiorne og styre þier med heilog

S v. um

sin Anda sijnum/ z c. Slijks vilium vier aller honum offta / fallande a vor Knie/ z lesande þa Drottenlegu Bæn/ Fader vor/ z c.

Soddan Hattur og Forma publicæ pœnitentiæ ac Absolucionis sk z halld ast þegar nockr afleysest af openberu Banne/ Og þarf þar lijtt ad eins Ord um ad breyta / Huad eg set til sielfra Prestanna/ þr sin ecke eru of einfallder.

Nu epterfylger hin og onnur Tilfelle/ sem heyra til Aplausnenne.

I

Þar skal eingen apleysast/ huörke wr Banne nie helldur ödru vys openberlega / sa sem ecke kan Catechismū/ Truna/ Bodorden/ Fadervor/ og þær Spurningar af Sacramentönum /

II

En sie þeir nöckrer / sem ecke villia þetta læra/ og þeirra Tru medkiena/ og ei villia aluarlega lofa Aplate og Yfirboot/ helldur heimta Sacramentum so sem adra vita Skulld / Þa enu sömu skal presturen aluarlega og tilheyre

lega

lega firappa/og þo med Skynseme/synande þm j huilykum Sælar hæska þeir eru stadder/ og huðrn Dom og huilyka Fyrerdæming þeir hla da a sig/sem so oræfelega medtaka Sacrament um/og vijsa þeim so fra/med godum Ordum ad þui sinne.

III

Þar skal huðr og eirn Kierke madur ad giæta vel og vandlega/huðriu þan veiter þessa Hetlöfu Aflausn/so myked sem hönum er mög ulegt. Og nu fyrst so er/ad huðr eirn skal Afleysast a sine sokuar Kirkiu/ Þa athugie prest uten vel/huðrnen sa Syndugie hefr sier breytt. So og huad han kan sanast til hans ad spyrla/, sie hn anarsstadar ad komen.

Þar er so margur Faprodur og er þetta Meining allmargra / ad þesse Aflausn hafe Krapt Ex opere operato/ af sialfre sier/fyrer þa ytre Ceremoniu og Handa vppa leggeng/huðrt sem þar er med riett Jdran edr ecke/ So sem allmarger hallda vm Sacramentum Alltaris / ad þad stode til Sæluhialpar/ ex opere operato: En þita er langt fra/sem nu verdur ei vm allt talad.

Þar fyrer skal huðr Prestur jduglega bæde j openberum Predikönum/so og j heimuglegum Skriptar mælum/og lijka endrar nær/ nær sin hellst so til fellur/vnder vijsa Folkenu / vm þa riettu Jdran / þenar Art og Natturu / Huar hun er sön/þar er Aflausnen kröptug / Huar

Huar hun er ecke sönn/ þar flodar eingen Aps lausn/ þar blijpur Synden epter sem ædur þyrr þo Mœdur ste x. xx. lx. sinnum aþleysfur.

Þetta er ein sa allra þyngste Vande / sem liggur a huörn Kiene manne/og Guds Ords Þienara/ad handtiera rietielega þetta Mijster ium/Guds Rijkes leyndar Dom/ sm S. Pall kallar/1 Cor. iiij. Og huör hn er Trur i þessu/ sa er j öllu Trur.

IIII

Ad þeir j þessu Efne vel og vandlega ad giæte þui sem S. Pall skipar/ 1. Timoth. v. Samlaga þig ecke añarlegum Syndum. Jm. Giör eckert þyrer Vinattu saker/ 2 ct. So sem er þyrer Bon edur Bod edur skipan Vallds maña. Huiad Verallldlegt Valld a eckert med þeñan leyndar Dom / og þetta Kykla valld. So hæþer og ecke j nöckurn mata ad Meñ giöre epter þeirra Bode eda Bañe/helldr huad Gud heþur biþalad og hönum ma þægilegast vera/ og þeim Sælum gagnlegast sem j Syndernar eru pallnar.

Þar verdur ei noglega vm talad/ huilijk Heimska ad er j þta Faþrodum Mönum/ vm þessar Lausner/ sijdan Leik meñ höþdu þad Andlega Valld yþer Almuganum/sem proþäst um og prestum til heyrde/og med riettu tilheyr er. Þeir meina ei añad eñ þeir med siñe Seke kauþe Aþlausn og Heilagt Sacramentum/ og þui heimta þeir þad med stalþskylldu/so sem

nöcker

nåckrer hafa mier þad Suar gefed/ þa eg vill da ecke vegna þeirrar kuñattu og jdranarleysis þeim Sacramentum gefa/ nie Aflausn / þa hafa þr vid heitast syna Sekt aptr ad taka z ct.
Og þetta er Söken(ma skie) huar fyrer su hin fyrsta Kongleg Bifalning og skipan/ var med orettre Vndrrettung,efter kölluð / ad jñdælla hefur þott ad eiga vid einfallda presta / þeir skylldu-vndan lata / og giefa þeim Aflausn sem skipad være.

Nu fyrst so er komed/ sem er / þa er mitt Rad/ vm þessa Straka og storbrota Menn. J fyrstu/ nær þeir koma sem eru Fatæker / og huðrke hafa ad bitala Yfervalldenu/ nie helld ur þeim sem þeir hafa a mote broted/ þa skal ecke taka þa til Aflausnar nie Sacramentes/ nema þeir adur biode sig vnder slyka Refsing/ sem hans er Vilie til er Kongs Valld hefur j Hende. Sömuleides þa þau Brot koma fyrer j huðrium ad Naungen er skygdur og niodgad ur/ og hañ a Riett ad taka ei sydr eñ Yfervalld ed/ þa skal j önguan mata Aflausn nie Sacra mentum þeim veitast/ fyrr eñ þeir eru vid Na ungan forlikter/ þuiad þessa Reglu hefur stal fur Guds Son sett og skipad/ Ef þu villt fæa þyna Forn til Alltares/ og þier kiemur þar til hugar/ ad þiñ Broder hefur nöckud a mote þier [redacted]/ þa lat þar epter þyna Gafu fyrer Alltarenu / og far ad forlyka þig vid þiñ Brodur/ kom sydan ad offra þyna Gafu.

Þesse

Þesse Grein kienner liosleg a/ad þar hlytur fyrer fram ad koma Brodurleg Forlykan/ ædur enn nöckur hann er teken til Sacramentis edur Aflausnar/ Og þetta er Kiennemannanna skylld ugt Embætte/ ad giæta ad slyku/ ef þeir vilia Truer sinnast. Enn ei fylger hier epter/ad nöckur sa sem sygdur er/ Sekt edur Sakfall a ad heimta/skule ræda Bode og Banne a Heilögu Sacramente.

Nu eru þeir adrer/sem eru fullsiader fyrer synum Sektum/huört helldur þad er fyrer Andlegt edr Veralldlegt Brot (sem Menn kalla) þa med þui ad allar Saker eru nu teknar vnder Veralldlegt Valld/og eru ecke vpp hiedan andlegar/ helldur veralldlegar/ Þar næst med þui/ ad j öllum andlegum og veralldlegum Mælum/eru Sekter a nafnadar hier j Lande/ med had og settum eindögum/ Þa læte prestr þa sem afleysast/openberlega/edr vnder sierleg Vitne/ lofa og heita/ ad þeir skule syna Sekt greida og gialida/ og vid Yfervalided vel forlykast/og j Fardögum læta syna Sekt med godre greidslu til reidu vera/og fram koma epter vorum Lögum. Annad veit eg ei nie skynia huad Vallds menn epter leita/ edur huar fyrer þeir vilia dryfa sig med Guds Sacramenta ed ur leynda Doma hans Rykes. Þuiad so sem Christus sialfur seiger/ Mitt Ryke er ecke af þessu Heime ꝛc. So heyrar hans Rykes leyndar domar ecke þessu Heime til/nie þessa Heims.

Valldugum

Volldugum edur Vallds Mönnum / Valld edur Rad, ... edur Bann þar yfer eþ hafa / að allt var st... a og fordæmanlegöstu Syndar.

Enn ef nockrer sem epter medtekna Aflausn ei vilia / j riettann Gilldsdaga, lata synaSekt (eþ þad er vita Skylld) fram koma. Þa er þad mitt Rad og Vilie / ad hann vpp þadan sie allvorei til Sacramentis teken / fyrr enn hann hefr bietad! Þuiad slijkt Þrettuyse / hun er liost Merke og Tekn / ad þar hefur Hræsne enn ecke riett og sonn Jdran verid.

V

Ad siöunstu. Huad stor Synd edur Glæpr sem nöckur hefur hent / edur huörsu stör Brot nöckur hefur j falled / þa skal hann a sine Banasæng / veitast Heilög Aflausn og Sacramentet / um / so sem ödrum kristnum Mönnum / ef hann þess beidest / Og legge Prestar alla Astundan a / ad soddan Manneskia verde fyrer rietta Tru og Jdran holpen.

Þar sem þetta Merke stendur ... S viij.

þar skal auka vid þessare Klausu.

Jtem Þeir Menn edr Konr sem heitast vid adra / þa Dauden ef þeir gieta ecke Lijfs / Af huorium Diöfulskap z krapte margar fatlausar Manneskiur / hafa Skada feinged / a Lijfe og Heilsu:

ANNO. M. D. XCVI.

S. P. ... S. Bernhardus

Alls tiliaum woll fockundeast

bar post sendaga

1 Nar sa synd sie sier oj mir

porden syuar synd:

2 O pa im solld syna synd

sta sto: ad than post noyna

e fast to Gudz Kad z Wysk.

Jeremi 15 Ep... golldur pier ul mu...

Item fo Sigurdi

7. bok. Wisst and ... Albino

dan der menschen hertz auff erden ist eifferig und argk wans soll: gedankt all weg ... das erger dan das gut

